

Un ghid pentru definirea bazei științifice a unui program de mentorat sportiv pentru tinerii dezavantajați

Co-funded by
the European Union

Partners

AFEJI - *France*

Aproximar Cooperativa de Solidariedade Social, CRL -
Portugal

Asociatia Vis Juventum - *Romania*

Instruction & Formation - *Ireland*

Pour La Solidarité - *Belgium*

Universidade da Beira Interior - *Portugal*

Coordinator

AFEJI - *France*

Design

Pour La Solidarité - *Belgium*

SportyMentor | Project Reference: 2021-2-FR02-KA220-YOU-000049256

This project has been funded with support from the European Commission, under the Erasmus+ Programme. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Published in November 2023

Co-funded by
the European Union

Autori

Acest ghid a fost redactat de un consorțiu de asociații în cadrul proiectului european SportyMentor :

AFEJI este un actor social, socio-medical și educațional important în departamentul de nord al Franței. Acesta intervine în sectorul social, sanitar și medico-social care acoperă handicapurile fizice, dizabilitățile intelectuale, tulburările de comportament, handicapurile sociale și familiale, precum și dificultățile psihologice. Este o organizație fără scop lucrativ.

Aproximar Cooperativa de Solidariedade Social, CRL este un ONG care își propune să îmbunătățească capitalul uman și social al oamenilor, al comunităților și al organizațiilor ca strategie de consolidare a capacității acestora de a profita de provocările și oportunitățile existente și emergente.

Vis Juventum este o organizație privată, fără scop lucrativ, care lucrează cu diverse grupuri vulnerabile. Un interes principal pentru această organizație este lucrul cu infractorii, foștii infractori și familiile acestora, într-un efort de a investi în siguranța comunității dintr-o perspectivă bazată pe traume.

I & F Education este o organizație irlandeză care lucrează în și din Dublin pentru dezvoltarea educațională a persoanelor de toate vârstele, în special în domeniile antreprenoriatului, sportului și dezvoltării personale, tineretului, învățării limbilor străine, incluziunii și diversității și dezvoltării rurale.

POUR LA SOLIDARITÉ (PLS) este un think & do tank european independent, fondat în 2002 și angajat în favoarea unei Europe durabile și solidare, care se mobilizează pentru a apăra și consolida modelul social european, un echilibru subtil între dezvoltarea economică și justiția socială.

The University of Beira Interior (UBI) este una dintre cele mai recente universități publice din Portugalia, dar este, de asemenea, o instituție de referință în domeniul educațional, al cercetării, al inovării, al afacerilor, al antreprenoriatului și al informaticii.

TABLE OF CONTENTS

01

Introducere

1. Proiectul
2. Rezultatele (PR) și obiectivele proiectului
3. Metodologie
4. Partenerii

02

TINERETUL ÎN EUROPA

1. Situația tinerilor în Europa
  - 1.1 Definiție
  - 1.2 Demografia
  - 1.3 Politicile internaționale și ale UE
2. Tineri defavorizați
  - 2.1 Situația socioeconomică
    - 2.1.1 Sărăcia
    - 2.1.2 Educație
    - 2.1.3 Migrația
    - 2.1.4 Diferența digitală
  - 2.2 Sănătate
    - 2.2.1 Sănătatea fizică
    - 2.2.2 Sănătatea mintală
  - 2.3 Comportamente problematice

03

CUM SĂ AJUTĂM ȘI SĂ SPRIJINIM TINERII DEFAVORIZAȚI?

1. Nevoile sociale și emoționale ale tinerilor
2. Activitatea fizică pentru sprijinirea nevoilor emoționale
3. Mentoratul ca instrument de implicare a tinerilor defavorizați

TABLE OF CONTENTS

- 3.1 Caracteristicile mentorilor
- 3.2 Caracteristici persoanelor mentorate
- 3.3 Relația de mentorat
- 4. Bune practici
  - 4.1 Practici de mentorat
  - 4.2 Practici legate de sport

04

CONCLUZIE

INTRODUCERE

1. Proiectul

Prea mulți tineri nu au relații solide și durabile cu adulții care îi îngrijesc, ceea ce îi pune în pericol și îi face mai vulnerabili la o serie întreagă de dificultăți, de la eșecul la școală până la adoptarea unui comportament riscant[1]. Cercetările arată că tinerii rezistenți – cei care trec cu succes de la medii pline de riscuri la lumea adultă a muncii și la o cetățenie bună – se disting în mod constant prin prezența unui adult căruia îi pasă în viața lor,[2] așa cum și o relație de mentorat poate oferi.

În plus, în ciuda beneficiilor oferite de activitățile fizice, potrivit Organizației Mondiale a Sănătății, peste 81 %[3] din populația de adolescenți din lume este insuficient activă din punct de vedere fizic, iar pandemia de COVID-19 a expus inegalitățile în ceea ce privește accesul și oportunitățile ca unele comunități să fie active fizic. Astfel, prin acest proiect sperăm să creștem procentul tinerilor, în special al celor mai vulnerabili, interesați să se implice în sport și mai preocupați de adoptarea unui stil de viață sănătos.

Proiectul SportyMentor își propune să utilizeze mentoratul și sportul ca instrumente pentru a stimula schimbările cognitive-comportamentale și afective la tineri. Acest proiect intenționează să implice adolescenții și tinerii cu comportamente provocatoare într-un program de mentorat sportiv pentru a-și consolida motivația de a urma un stil de viață sănătos și durabil.

SportyMentor va oferi o metodologie centrată pe tineret, în care tinerii vor avea timp să interacționeze cu mentorul lor, să joace sport și să fie în contact cu mediul înconjurător. Acest program va completa alte proiecte deja derulate de unii dintre parteneri, dar este inovator prin faptul că oferă o combinație de programe sportive și de mentorat concepute special pentru a răspunde nevoilor tinerilor aflați în situații dificile.

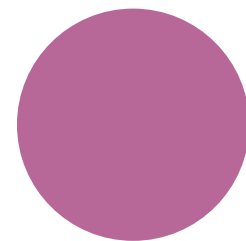
În ciuda faptului că relațiile de mentorat în sport sunt incontestabile, există o lipsă în ceea ce privește cercetarea pe această temă, combinată cu o lipsă a programelor de mentorat structurate și formale în sport.

Prin urmare, acest ghid va oferi o bază teoretică pentru înțelegerea și contextualizarea situației tinerilor din Europa, în special a celor aflați în situații dificile. Pe de altă parte, va oferi o înțelegere a nevoilor sociale și emoționale ale acestor tineri și a modului în care sportul și mentoratul pot răspunde acestor nevoi.

[1] Cavell, T., DuBois, D., Karcher, M., Keller, T., & Rhodes, J. (2009). Strengthening mentoring opportunities for at-risk youth. Retrieved from [Votre texte de paragraphe](#)

[2] Ibid

[3] World Health Organization (WHO, 2020), WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour. Retrieved from [Votre texte de paragraphe](#)

2. Rezultatele (PR) și obiectivele proiectului

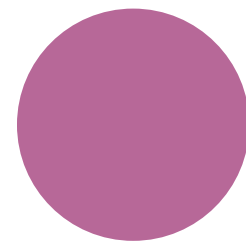
SportyMentor va oferi o metodologie centrată pe tineret, în care tinerii vor avea timp să interacționeze cu mentorul lor, să joace sport și să fie în contact cu mediul înconjurător.

Pentru a atinge acest obiectiv, consorțiul va produce 4 rezultate diferite:

- 1.PR1: Un ghid pentru definirea bazei științifice pentru un program de mentorat sportiv pentru tineri (13-19 ani) cu comportamente provocatoare/dificile
- 2.PR2: Un program de mentorat sportiv care va sprijini 120 de mentori și persoane mentorate din țările partenere
- 3.PR3: Un set de instrumente pentru eco-cetățenie pentru a sprijini programul de mentorat sportiv
- 4.PR4: O aplicație mobilă SportyMentor pentru promovarea activităților sportive și crearea unei legături între mentor și persoana mentorată, precum și pentru a sensibiliza publicul cu privire la problemele de mediu și de sustenabilitate.

Diferitele rezultate ale proiectului contribuie la atingerea următoarelor obiective:

- sprijinirea adolescenților care nu dispun de autoeficacitate, sprijin social, îndrumare și modelare
- dezvoltarea unei abordări inovatoare care combină utilizarea mentoratului, a sportului și a aplicațiilor mobile pentru a sprijini promovarea unui stil de viață sănătos al adolescenților și tinerilor
- să utilizeze cetățenia activă și voluntariatul tinerilor ca resursă comunitară strategică pentru a consolida convingerile personale și motivația adolescenților cu privire la capacitatea lor de a începe și de a susține o activitate fizică regulată și, într-o perioadă lungă de timp, să le sporească perspectivele de viață;
- încurajarea unei abordări pozitive a dezvoltării tinerilor (positive youth development - PYD) în școli, ONG-uri locale, cluburi sportive și comunități locale, promovând o nouă perspectivă asupra modului în care tinerii sunt percepuți și rolul tinerilor poate fi promovat la nivel social;
- introducerea mijloacelor digitale într-un program de mentorat sportiv care vizează incluziunea socială și cetățenia activă, sporind astfel utilizarea competențelor digitale pentru promovarea incluziunii sociale a tinerilor.
- utilizarea potențialului programului de mentorat sportiv pentru a promova, simultan, contactul cu mediul și teritoriile locale.

3. Metodologie

Scopul acestui ghid (PR1) este de a oferi elementele contextuale și bazele științifice pentru un program de mentorat sportiv pentru tinerii defavorizați din țările consorțiului. Pentru a realiza acest lucru, am început prin definirea orientărilor de cercetare pentru a oferi o definiție mai precisă a publicului și a nevoilor sale, precum și beneficiile sportului și mentoratului pentru acest public. Apoi am organizat un atelier de validare cu organizații ale societății civile/organizații de cultură care lucrează cu tineri defavorizați și, în cele din urmă, am analizat rezultatele atelierelor și le-am verificat încrucișat cu principalele constatări ale analizei literaturii de specialitate. Diferitele produse intelectuale ale proiectului sunt produse simultan, iar celelalte trei sunt în curs de desfășurare. Pentru a dezvolta un program de mentorat sportiv pentru SportyMentor (PR2), vom selecta și recruta mentori și persoane de mentorat, vom instrui mentorii (curs de minim 12 ore de formare), vom potrivi mentori și beneficiarii lor, vom lansa pilotul și vom analiza rezultatele și reglajul fin. Pentru dezvoltarea unui set de instrumente pentru ecocetățenie pentru a sprijini programul de mentorat sportiv (PR3), vom efectua o analiză a literaturii de specialitate privind sportul și setul de instrumente pentru cetățenie ecologică, apoi vom elabora o structură a activităților de grup cu tinerii și, în cele din urmă, vom pilota setul de instrumente cu tinerii. În cele din urmă, pentru a dezvolta SportyMentor Mobile App (PR4), Universitatea din Beira Interior (UBI) va elabora scenariul inițial și cartografierea călătoriei utilizatorului, apoi va proiecta un ghid în caracteristicile aplicației, machete și design grafic, va dezvolta aplicația, va pilota aplicația și va raporta pe aplicație pentru a o ajusta. În plus, vom organiza, de asemenea, două evenimente comune de formare a personalului pe termen scurt și evenimente multiplicatoare pentru a disemina rezultatele proiectului și pentru a explora oportunitățile de transferabilitate.

4.The partners

SportyMentor reunește 6 organizații partenere cu expertiză complementară din 5 state membre:

În Franța, AFEJI Hauts-de-France (Coordonator al proiectului)

Afeji Hauts-de-France este o organizație non-profit (ONG), fondată în 1962 și având ca scop combaterea tuturor formelor de excludere. Este un actor-cheie social, socio-medical și educațional în Hauts-de-France, cu o expertiză recunoscută și poziționat ca un adevărat partener social al serviciilor publice.

Afeji Hauts-de-France sprijină toate persoanele vulnerabile, de la copilăria timpurie până la bătrânețe: mediul familial complex, handicapul, pierderea autonomiei, sprijinul pentru îngrijitorii familiei, stresul social, accesul la locuri de muncă, exilul...Asociația desfășoară 110 unități și servicii în departamentul Nord, angajează 3000 de profesioniști în aducerea de beneficii pentru 16000 de beneficiari.

Unitățile și serviciile specializate Afeji sunt laboratoare vii pentru a elabora, dezvolta, testa și evalua metode inovatoare pentru a aduce răspunsuri relevante la provocările contemporane. Afeji vrea să se adapteze, să anticipeze și să inoveze. Prin adaptarea la nevoile specifice ale teritoriilor, aceasta și-a dezvoltat expertiza și know-how-ul: o abordare globală și sprijin individual oferit de profesioniști.

În Belgia, [POUR LA SOLIDARITÉ-PLS](#)

Fondată în 2002, POUR LA SOLIDARITÉ-PLS este un "think & do tank" independent dedicat unei Europe a solidarității și durabilității. Pour LA SOLIDARITÉ-PLS depune eforturi pentru a apăra și consolida modelul social european, un echilibru subtil între dezvoltarea economică și justiția socială.

Echipa multiculturală și multidisciplinară POUR LA SOLIDARITÉ-PLS, cu competențe puternice în cercetare, consultanță, coordonare a proiectelor europene și organizarea de evenimente, lucrează în spațiul public alături de companii, autorități publice și organizații ale societății civile cu motto-ul: Înțelegerea, conectarea și sprijinirea acțiunii;

În Irlanda, I and F Education and development limited

În Irlanda, I and F Education and development limited

I & F Education este o organizație irlandeză care lucrează în Dublin pentru dezvoltarea educațională a persoanelor de toate vârstele, în special în domeniile antreprenoriatului, sportului și dezvoltării personale, tineretului și școlilor, dobândirii limbilor străine, incluziunii și diversității și dezvoltării rurale. Aceștia pun accentul pe învățarea pe tot parcursul vieții, precum și pe învățarea în rândul adulților.

Aceștia sunt implicați într-o serie de proiecte europene transnaționale și fac parte din mai multe rețele europene, inclusiv Rețeaua europeană „The New Ideas for New Opportunities European Network” și Rețeaua EDIN, axată pe diversitate și incluziune.

În Portugalia, Aproximar Cooperativa de Solidariedade Social, CRL și Universidade da Beira Interior

Înființată în 2006, Aproximar Cooperativa de Solidariedade Social, CRL este un ONG care își propune să consolideze capitalul social și uman al familiilor, al comunității înconjurătoare și al tinerilor infractori. Aproximar a realizat proiecte care dezvoltă abilități personale și sociale ale tinerilor aflați în conflict cu legea și/sau ale tinerilor adulți privați de libertate într-o închisoare și, prin urmare, are o legătură strânsă cu sistemul penitenciar portughez.

Organizația oferă servicii în patru sectoare principale: Sistemul de justiție penală; Educație, formare și capital social; Îmbătrânirea activă și îngrijirea dependentă; economia socială, antreprenoriatul și capacitatea de angajare. Aceste servicii includ mentoratul, activitățile de educație non-formală, formarea antreprenorială și dezvoltarea de noi inițiative în cadrul sistemului judiciar.

Universitatea din Beira Interior (UBI) este una dintre cele mai recente universități publice din Portugalia, dar este, de asemenea, o instituție de referință în domeniile educației, cercetării, inovării, afacerilor, antreprenoriatului și informaticii. De-a lungul anilor, evoluția numărului de programe educaționale și a numărului de studenți a crescut, depășind cei 7500 de studenți din întreaga țară și 300 din întreaga lume. Cu scopul de a oferi studenților săi un fundal educațional și științific solid în diferite domenii de cunoaștere, UBI prezintă 27 de programe de prim ciclu, 47 de programe de ciclu secundar și 26 de programe de ciclu al treilea. Universitatea prezintă diverse facilități de învățare și cercetare, structurate în 5 facultăți – Facultatea de Științe, Facultatea de Inginerie, Facultatea de Științe Sociale și Umane, Facultatea de Arte și Litere și Facultatea de Științe ale Sănătății – și 14 unități de cercetare care au fost implementate cu atenție și variază de la aeronautică la informatică, electromecanică, sănătate, matematică, optică, educație, psihologie, telecomunicații, materiale textile și hârtie și management și antreprenoriat.

În România, Asociația Vis JuvenTUM

Vis JuvenTum este o organizație privată, non profit, care lucrează cu diferite grupuri vulnerabile. Un interes major pentru această organizație este colaborarea cu infractorii, foștii infractori și familiile lor într-un efort de a investi în siguranța comunității dintr-o perspectivă informată cu privire la traume. Ca organizație, credem și înțelegem că traumele au un impact semnificativ asupra vieții indivizilor, a familiilor lor și a comunității în ansamblu. Drept urmare, în opinia noastră, este imperativ să se ofere oportunități de prevenire, intervenție și îngrijire ulterioară pentru a promova și a sprijini bunăstarea atât a individului, cât și a comunității. În consecință, misiunea noastră este de a îmbunătăți siguranța și bunăstarea comunității prin oferirea unei abordări holistice a prevenirii traumelor, intervenției și tratamentului. Realizăm acest obiectiv prin sprijinirea acelor indivizi (adolescenți, adulți tineri, adulți și seniori) care pot afecta, afecta sau sunt afectați de siguranța publică. Acest lucru se realizează prin furnizarea de servicii de consiliere (grup sau persoane fizice), educație și formare, mentorat, campanii de sensibilizare și sesizări către resurse comunitare specializate.

TINERETUL ÎN EUROPA

Proiectul SportyMentor își propune să utilizeze mentoratul și sportul ca instrumente de stimulare a schimbărilor cognitive, comportamentale și emoționale la tinerii cu vârste cuprinse între 13 și 19 ani aflați în dificultate, pentru a-și consolida motivația de a urma un stil de viață sănătos și durabil.

În această primă parte a ghidului, scopul este:

- obțineți o idee mai bună despre cine este acest public „tânăr” la nivel european
- identificarea politicilor europene și internaționale care iau în considerare nevoile acestora;

identificarea și înțelegerea principalelor surse de dezavantaje actuale pentru acești tineri; A înțelege cine sunt aceste grupuri țintă și a ne familiariza cu realitatea lor și cu diferitele provocări cu care se confruntă în fiecare țară ne va permite să dezvoltăm un program flexibil, transferabil, bazat mai ales pe nevoile reale ale grupurilor țintă și ale organizațiilor locale.

1.1.Situația tinerilor în Europa

1.1 Definiție

Tineretul poate fi definit ca „trecerea de la o copilărie dependentă la maturitate independentă” sau „tranziția dintre o lume de dezvoltare destul de sigură la o lume a alegerii și a riscului”[4]. Tinerii se află într-o situație socială unică prin faptul că, pe de o parte, nu mai au dreptul la prestații și la protecția copilului și, pe de altă parte, au nevoie în continuare de îngrijire suplimentară, deoarece nu beneficiază de toate posibilitățile și oportunitățile oferite adulților.

[4] Perovic B. (April 2016), *Defining youth in contemporary national legal and policy frameworks across Europe*, consulted on <https://tinyurl.com/mvewzcxx>

În plus, nu există o definiție clară a ceea ce este exact un tânăr, deoarece tineretul este o categorie foarte eterogenă, cu medii sociale, economice, culturale și educaționale diferite, cu interese, provocări și nevoi diferite. Găsirea unei definiții general acceptate este o adevărată provocare. Până în prezent, distincția de vârstă a fost considerată abordarea dominantă – deși insuficientă – a definirii tineretului.

Astfel, în scopuri statistice, cea mai utilă definiție a termenilor „tineri” și „tineri” este aceea de a acoperi persoanele cu vârste cuprinse între 15 și 29 de ani, iar orice vârstă de mai jos este denumită „copii”[5]. Cu toate acestea, așa cum se va sublinia mai târziu, în politicile europene și internaționale, „copiii” sunt definiți ca persoane cu vârsta sub 18 ani.

1.2 Demografia

Procentul tinerilor din rândul populației este în scădere în majoritatea țărilor europene. Potrivit Eurostat, ponderea combinată a copiilor și tinerilor în populația totală a UE-27 a scăzut de la 38,1 % în 1999 (cu excepția Croației), la 34,2 % în 2009, la 31,8 % până în 2019[6].

În 2021, din cele 197 de milioane de gospodării din UE, aproximativ un sfert aveau copii și tineri sub 18 ani care locuiau cu ei (24 %). Printre aceste gospodării, cele cu un singur copil au fost cele mai frecvente (49 % dintre gospodăriile cu copii). Între timp, 39 % au avut doi copii, iar 12 % au avut trei sau mai mulți copii.[7]

Children and young people in the population, EU-27, 1999, 2009 and 2019

	1999 (*)		2009		2019 (*)	
	Population (thousands)	Share of total population (%)	Population (thousands)	Share of total population (%)	Population (thousands)	Share of total population (%)
Children and young people (0-29 years)	161 526	38.1	150 373	34.2	141 980	31.8
Children (0-14 years)	72 738	17.2	67 906	15.4	67 808	15.2
Young people (15-29 years)	88 788	21.0	82 467	18.7	74 172	16.6

Note: all data as of 1 January.

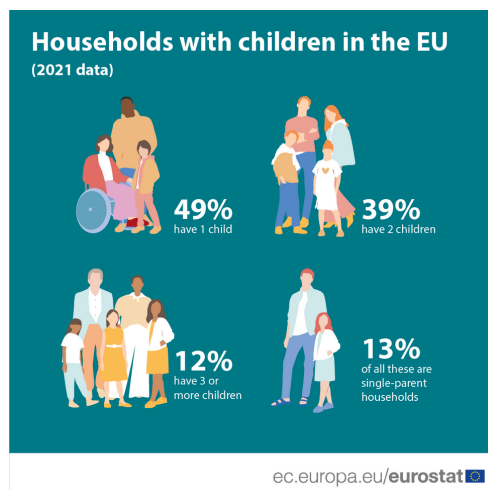
(*) Excluding Croatia.

(*) Break in series.

Source: Eurostat (online data code: demo_pjangroup)

eurostat

Figura 1 Procentul de copii și tineri din populație, UE-27, 1999, 2009 și 2019

[5] Eurostat, *Children and young people in the population*, consulted on <https://ii1.su/BnEXD>.

[6] Ibid.

[7] Eurostat (June 2022), *Almost a quarter of EU households have children*, consulted on <https://tinyurl.com/suhp3rr3>

1.3 Politicile internaționale și ale UE

Acțiunea UE în ceea ce privește drepturile copilului este ghidată în principal de **Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului** (UNCRC)[8]. Acest document internațional prevede că fiecare copil – persoane cu vârsta sub 18 ani – din întreaga lume ar trebui să se bucure de aceleași drepturi și să poată trăi fără discriminare, recriminare sau intimidare de orice fel. Convenția subliniază patru principii fundamentale privind copiii:

1. Nediscreminarea
2. interesul superior al copilului
3. Dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare
4. Respectul pentru opiniile copilului

La mai mult de 30 de ani de la începerea punerii sale în aplicare, s-au înregistrat progrese semnificative, iar copiii sunt recunoscuți din ce în ce mai mult ca având propriul set de drepturi. Noua strategie cuprinzătoare a **UE privind drepturile copilului**[9] și **Garanția europeană pentru copii** – ambele instituite în 2021 – sunt inițiative politice majore propuse de Comisia Europeană și de Consiliu pentru a proteja mai bine toți copiii (persoanele cu vârsta sub 18 ani), pentru a-i ajuta să își îndeplinească drepturile și pentru a-i plasa în centrul procesului de elaborare a politicilor UE. Întrucât pandemia de COVID-19 a exacerbât provocările și inegalitățile existente (violența internă, abuzul online...) și a creat altele noi (învățarea la distanță), obiectivul UE este de a adopta o abordare cuprinzătoare pentru a reflecta noile realități și provocările durabile. Această strategie urmărește să reunească toate instrumentele legislative, politice și de finanțare ale UE noi și existente într-un cadru cuprinzător.

Strategia europeană se axează pe șase domenii tematice:

1. Participarea copiilor la viața politică și democratică
2. Incluziunea socio-economică, sănătatea și educația
3. Combaterea violenței împotriva copiilor și asigurarea protecției copilului
4. Justiție în interesul copilului
5. Societatea digitală și informațională
6. Ajutarea copiilor din întreaga lume

Garanția europeană pentru copii urmărește să prevină și să combată excluziunea socială a copiilor aflați în dificultate prin garantarea accesului la un set de servicii-cheie. Într-adevăr, dezavantajul și excluderea de la o vârstă fragedă au un impact asupra capacității copiilor de a reuși mai târziu. Acest lucru creează adesea un ciclu de dezavantaje de-a lungul generațiilor. Astfel, scopul acestui document european este de a rupe acest ciclu. Acesta oferă orientări și mijloace statelor membre pentru a sprijini copiii aflați în dificultate.

[8] European Commission (24-03-2021), *EU Strategy on the rights of the child*, consulted on <https://ii1.su/mXcp9>

[9] Ibid.

[10] European Commission(24-03-2021), *Factsheet : European Child Guarantee*, consulted on <https://tinyurl.com/3twkbuus>

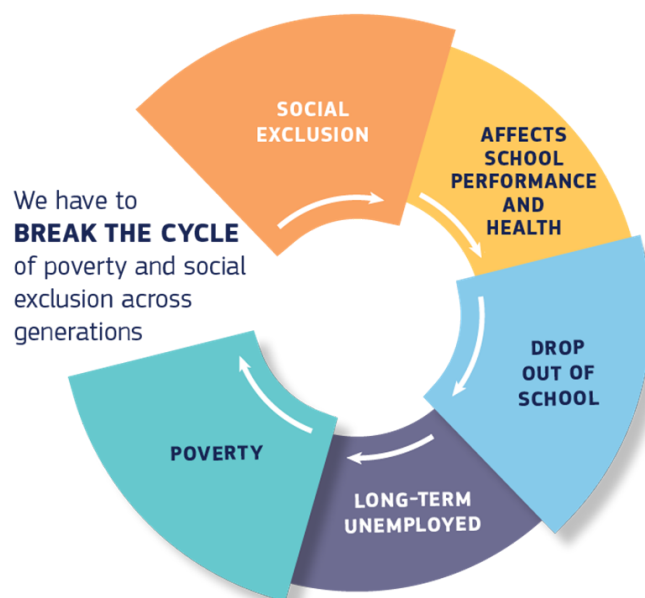

Figura 2 Ciclul dezavantajului (Comisia Europeană)

Ambele inițiative au fost informate prin consultări ample cu cetățenii, cu părțile interesate și, cel mai important, cu peste 10,000 de copii.

2. Tineri defavorizați

Mai mult decât categoria de copii sau de tineret, SportyMentor își propune să ajungă la tinerii europeni defavorizați. Anii adolescenței pot fi foarte dificili, deoarece copiii încearcă să-și croiască drumul de la copilărie la a deveni adulți independenți. În plus, în ultimii douăzeci de ani, inegalitățile au crescut în rândul tinerilor și mai multe cauze pot explica situația dezavantajată a copiilor și tinerilor și îi pot determina să aibă comportamente provocatoare.

Nu există un consens universal cu privire la factorii care fac un tânăr „la risc” sau „dezavantajat”. Întrebați despre semnificația termenului „tineri defavorizați” în timpul atelierelor, diferiții experți pe care i-am întâlnit ne-au dat definiții diferite, dar cu multe asemănări. Experții irlandezi au subliniat patru moduri în care un tânăr poate fi considerat dezavantajat: 1) Defavorizarea socială: referindu-se în principal la situația financiară a unei persoane 2) Defavorizarea situațională sau geografică: zonele rurale oferă mai puține oportunități și facilități decât zonele urbane 3) Lipsa sprijinului instituțional 4) Tinerii cu nevoi speciale: potrivit experților, aceștia sunt dezavantajați deoarece adesea nu pot face aceleași lucruri ca alți copii sau pot avea nevoie de ajutor pentru a participa la anumite activități.

Componenta socială a dezavantajului a fost subliniată de toți profesioniștii întâlniți în diferite țări. Legate de aceasta, structura familială sau originea etnică au fost, de asemenea, menționate ca posibile surse de dezavantaj, în special în Franța și România. Dezavantajul situațional și nevoile speciale au fost evidențiate doar în Portugalia. Experții portughezi au subliniat în special lipsa adaptării metodelor de predare și învățare.

Dar, în ciuda particularităților țărilor din consorțiu, majoritatea problemelor sunt comune. În secțiunea următoare, ne vom concentra asupra dezavantajelor legate de situația economică, educație, migrație, tehnologie digitală și sănătate. Vom încheia cu o explicație a ceea ce înțelegem prin comportamente provocatoare în contextul acestui proiect.

2.1 Situația socioeconomică

Situația socio-economică este abordată în această secțiune prin prisma statutului economic și, mai precis, a ceea ce înseamnă a fi sărac sau expus riscului de sărăcie, dar și prin prisma relației cu educația, migrația și decalajul digital.

2.1.1 Sărăcie

În timp ce UE este considerată una dintre cele mai bogate și mai egale regiuni din lume, aceasta nu înseamnă că fiecare țară europeană este lipsită de sărăcie în rândul copiilor[11]. Din țările consorțiului, România este țara cu cel mai ridicat nivel de sărăcie în rândul copiilor (41,5 %, date din 2021)[12]. Mijloacele celorlalte țări se situează sub media UE (24,4 %), dar toate depășesc 20 %.

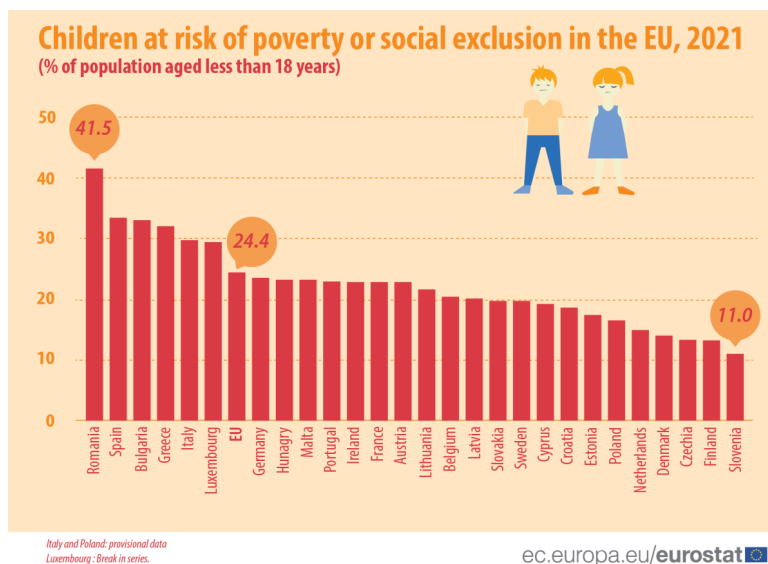

Figura 3 : Copiii expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială în UE, 2021 [13]

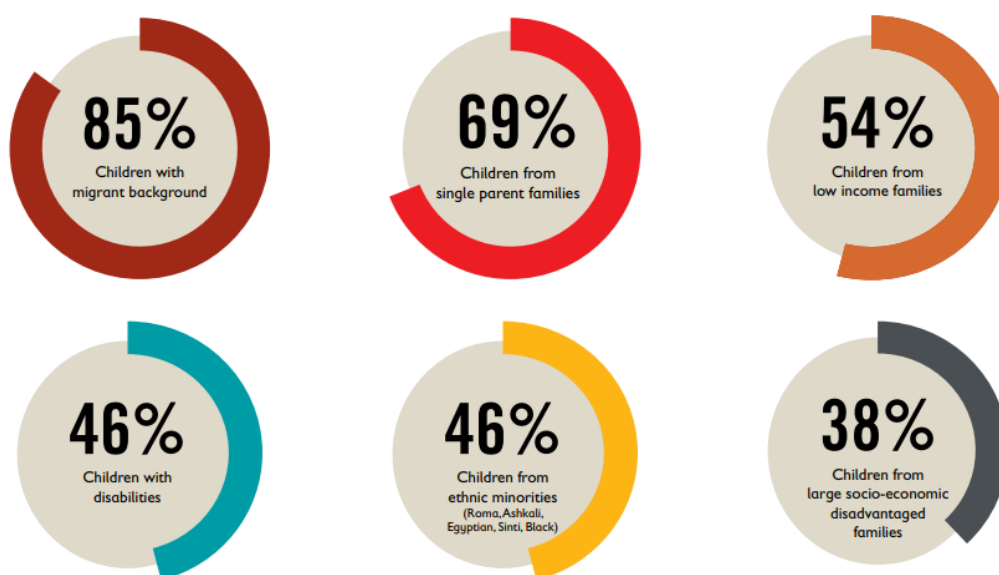
Potrivit unui raport al organizației non-profit „Salvați copiii”, cele șase categorii principale de copii expuși riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROE) sunt :

[11] Save the children (November 2021), Guaranteeing children's future : How to end child poverty and social exclusion in Europe, consulted on <http://bitly.ws/DkFd>

[12] Ibid.

[13] Eurostat (October 2022), EU-Children Poverty 2021, consulted on <https://tinyurl.com/mwd9p9ae>

1. Copii proveniți din familii de migranți (refugiați, solicitanți de azil, copii fără acte de identitate și copii neînsoțiți)
2. Copii din familii monoparentale: au un risc mai mare de a trăi cu un standard economic scăzut
3. Copii din familii cu venituri mici
4. Copii cu dizabilități
5. Copii aparținând minorităților etnice
6. Copii din familii socio-economice dezavantajate: această audiență este deosebit de expusă riscului, deoarece combină câțiva factori, cum ar fi faptul că unul sau ambii părinți nu au un loc de muncă (de obicei, mamele din familii mari sunt în afara pieței muncii), fiind dintr-un grup etnic minoritar și, în plus, având mai mulți copii.

FFigura 4 Principalele grupuri de copii expuși riscului din întreaga Europă (Salvați copiii)]

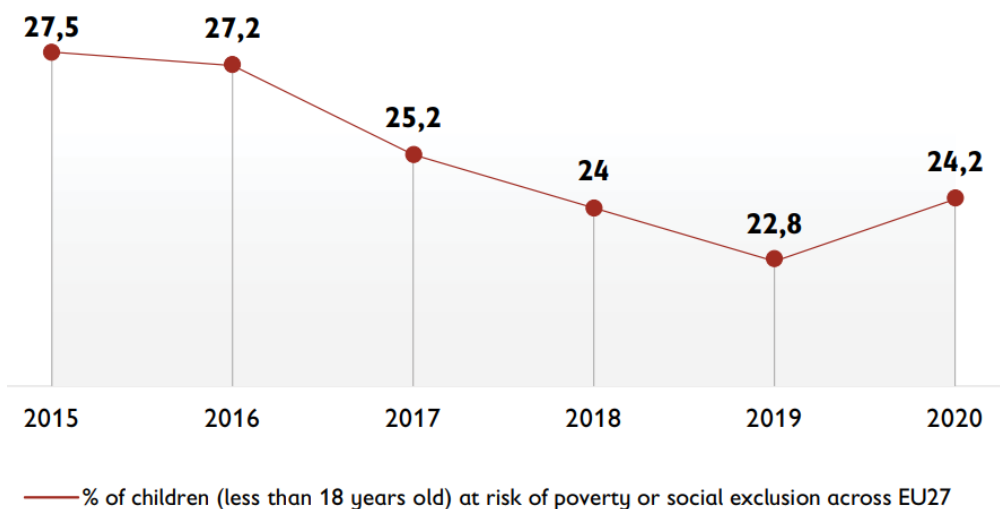
Sărăcia afectează drepturile copiilor, în sensul că nu le permite tinerilor să aibă acces la aceleași servicii precum asistența medicală, educația, locuințele decente. De exemplu, copiii care trăiesc în sărăcie sunt mai predispuși să aibă rezultate slabe la școală și vor întâmpina dificultăți în găsirea unui loc de muncă decent. În plus, chiar și expunerea temporară la sărăcie și deprivare în copilărie poate avea consecințe devastatoare care durează o viață întreagă.

În cele din urmă, sărăcia în rândul copiilor este, de asemenea, în detrimentul societății și al economiei sale în sens mai larg, deoarece acești oameni vor trebui să fie sprijiniți toată viața lor. [14]

UE a convenit recent asupra unei serii de inițiative de combatere a sărăciei în rândul copiilor. Printre acestea se numără Garanția europeană pentru copii menționată mai sus, Fondul social european Plus (FSE+), care invită statele membre ale UE să aloce resurse financiare adecvate pentru a combate sărăcia în rândul copiilor și pentru a pune în aplicare Garanția pentru copii și, în cele din urmă, Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale (PEDS) care vizează eliminarea a cel puțin 5 milioane de copii din sărăcie până în 2030.[15]

[14] Ibid., Save the children

[15] Ibid., Save the children

Source: Eurostat

* break in time series, estimated, as of 19 November 2021 for 25 out of 27 EU Member States

Figura 5 Procentul de copii AROPE din UE-27 (Eurostat, 2021))

Dintre țările UE, în 2021, **România** a raportat cea mai mare proporție de tineri care au fost grav privați din punct de vedere material și social, cu 23,1 %, urmată de Bulgaria și Grecia[16].

În **Franța**, aproape 3 milioane de copii sunt considerați săraci. Acest număr a crescut constant din 2008, cu 440,000 mai mulți copii. Rata sărăciei în rândul copiilor sub 18 ani este de 21 %: cu alte cuvinte, un copil din cinci este sărac în țară[17]. Acest lucru are consecințe asupra șanselor lor de integrare socială și profesională, deoarece precaritatea și sărăcia sunt însoțite de o izolare care este în detrimentul dezvoltării copiilor. Există, de asemenea, 1,5 milioane de tineri care nu sunt încadrați profesional și nici nu urmează cursuri de formare, nici în școală și care sunt numiți în prezent NEETS (nu sunt încadrați în muncă sau formare în domeniul educației). Astfel, ei trebuie să se confrunte cu diferite dificultăți: materiale, financiare, dar și relaționale, deoarece acești tineri suferă de izolare sau nu reușesc la școală.

În **Irlanda**, un studiu al ESRI a arătat că probabilitatea de deprivare la vârsta adultă este cu 35 de puncte procentuale mai mare în rândul persoanelor care au crescut în sărăcie în comparație cu persoanele care au crescut în circumstanțe financiare „foarte bune”. [18] Astfel, sprijinul tinerilor defavorizați este esențial pentru a aborda ciclul descendent.

În majoritatea țărilor consorțiului și în Europa în general, consecințele crizei provocate de coronavirus sunt și mai acute pentru copiii, tinerii și familiile sărace. Unul dintre motive este lipsa de oportunități financiare și (i) materiale în ceea ce privește munca, veniturile, veniturile din locuințe, locuințele, rețelele sociale și oportunitățile digitale. În plus, această creștere a fost preconizată nu numai pentru 2020, ci și în anii următori. [19] De aceea, Pilonul european al drepturilor sociale propune trei obiective la nivelul UE care trebuie atinse până în 2030 în domeniul ocupării forței de muncă, al competențelor și al protecției sociale. Sărăcia și excluderea socială reprezintă unul dintre obiective. Numărul de persoane AROPE ar trebui redus cu cel puțin 15 milioane până în 2030, iar dintre aceștia, cel puțin 5 milioane ar trebui să fie copii.[20]

[16] Social Justice Ireland (April 2023), Youth poverty across the EU, consulted on <https://tinyurl.com/49tvudf6>

[17] Apprentis d'Auteuil (2016), « Qui sont les jeunes en difficulté aujourd'hui ? », consulted on <https://tinyurl.com/mpczm62f>

[18] The Economic and Social Research Institute (October 2022), Intergenerational poverty in Ireland, Number 150, consulted on <https://tinyurl.com/4pfra5m7>

[19] Ibid., Save the children

[20] Eurostat, "Glossary: At risk of poverty or social exclusion (AROPE)", consulted on <https://tinyurl.com/422jarzp>

2.1.2 Educație

Nelson Mandela spunea: „Educația este cea mai puternică armă pe care o poți folosi pentru a schimba lumea”[21]. Într-adevăr, educația școlară joacă un rol esențial în promovarea unor societăți și economii favorabile incluziunii, mai echitabile și mai prospere.

În primul rând, dacă educația este gratuită în majoritatea țărilor europene, există încă costuri suplimentare ascunse care creează oportunități inegale de a beneficia de educație[22]. De exemplu, copiii din zonele mai sărace și familiile au, în medie, rezultate mai slabe la școală în comparație cu colegii lor mai privilegiați, deoarece nu vor putea oferi același număr de activități după școală, rechizite școlare, sprijin pentru teme și intrare în școli private[23]. Astfel, accesul la educație și formare, dincolo de învățământul de bază, este acum determinat în multe țări de resursele financiare ale indivizilor și familiilor.

În plus, faptul de a fi la școală poate exacerba, de asemenea, discriminarea și inegalitățile: copiii defavorizați continuă să fie printre cei mai discriminați la școală. Într-adevăr, mulți dintre ei sunt încă înscriși în școli speciale sau plasați în clase separate în cadrul școlilor de masă. De exemplu, **în Belgia**, statisticile arată că copiii din cartierele sărace sunt suprareprezentăți în învățământul special. În cartierele cele mai defavorizate, 6 % dintre copii sunt înscriși în învățământul special, în timp ce în cartierele cele mai privilegiate, doar 1,5 % dintre copii sunt înscriși în învățământul special[24]. Cu toate acestea, în mod evident, scopul educației speciale nu este de a rezolva dificultățile de învățare legate de mediul social al copiilor. De fapt, educația suferă din cauza lipsei de profesioniști care pot însoți și ghida tinerii. Solicitanții de azil, refugiații, migranții și copiii aparținând minorităților etnice sunt, de asemenea, adesea excluși din (sau au acces limitat la) educație[25].

O altă problemă a educației pentru tinerii defavorizați este relația cu profesorii lor. Tinerii defavorizați sunt adesea cei care s-au descurcat mai rău din punct de vedere academic și cărora nu le-a plăcut școala. Dar ei sunt, în același timp, cei care au fost dați de învățătorii lor. Cu toate acestea, a avea pe cineva cu care să vorbești, ca un profesor, a demonstrat că îi poate ajuta pe tineri să-și îmbunătățească comportamentul.

[21] Oxford University Press (2017), Oxford Essential Quotations, Susan Ratcliffe, consulted on Oxford Essential Quotations - Oxford Reference

[22].Save the children (November 2021), Guaranteeing children's future : How to end child poverty and social exclusion in Europe, consulted on <http://bitly.ws/DkFd>

[23].Ibid.

[24].Romainville, A. (2015), « Le spécialisé en Communauté française, un enseignement spécial... pour les pauvres », Observatoire belge des inégalités, consulted on <https://tinyurl.com/38c5a3kz>

[25].Save the children (November 2021), Guaranteeing children's future : How to end child poverty and social exclusion in Europe, consulted on : <http://bitly.ws/DkFd>

În **Europa**, o mică minoritate dintre tinerii cu vârste cuprinse între 15 și 19 ani nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional. Dar ele reprezintă o proporție mai mare în Europa de Sud și în special în Europa de Sud-Est și în țările din Caucaz. Prin urmare, această chestiune este un aspect important de luat în considerare. În **România**, o serie de tendințe recente legate de sistemul educațional românesc indică atât evoluții pozitive, cât și îngrijorătoare în ceea ce privește educația: în 2017, rata abandonului școlar timpuriu din România s-a situat pe locul al treilea în Uniunea Europeană (18,1 %)[26]. Dar, în același timp, majoritatea tinerilor vizează învățământul superior (diplomă BA sau mai mare) în această țară. Aceasta arată decalajul dintre voință și posibilitățile oferite tinerilor.

Pandemia de **COVID-19** a făcut ca aceste provocări să devină și mai vizibile și mai urgente.[27] Într-adevăr, închiderea școlilor a consolidat cel mai probabil inegalitățile existente. Copiii din familii care trăiesc în sărăcie sunt mai predispuși să trăiască în condiții care îngreunează școlarizarea la domiciliu. De exemplu, părinții tind să aibă mai puține competențe și cunoștințe pentru a oferi îndrumare și sprijin adecvat copiilor lor, iar rețeaua socială este adesea mai limitată pentru a face față unor astfel de probleme. În plus, mediile de e-learning necesită, de obicei, computere, o conexiune la internet fiabilă și un loc potrivit pentru a face temele și pentru a lua cursuri online. Accesul la internet este, prin urmare, o condiție importantă pentru școlarizarea la domiciliu și pentru a nu rămâne în urmă la școală.

2.1.3. Migrație

Din punct de vedere statistic și juridic, țările europene împărtășesc unele dintre aceleași definiții referitoare la migranți. În scopul colectării datelor statistice, Eurostat face distincția între imigranții din prima generație – cei născuți în afara țării gazdă, ai căror părinți s-au născut și în afara țării; și a doua generație – cei născuți în țara gazdă, dar cel puțin unul dintre părinți s-a născut în afara țării.[28] În majoritatea sistemelor de învățământ europene, studenții migranți tind să aibă rezultate slabe și să exprime un sentiment de bunăstare mai scăzut în comparație cu semenii lor născuți nativ.[29]

Dintre toți migranții, copiii reprezintă un grup deosebit de vulnerabil care necesită îngrijire specială și protecție juridică imediată: potrivit UNICEF, o treime dintre refugiații și migranții care au sosit în Europa sunt copii[30]. Ei se pot regăsi în diferite situații. Migrând, ei doresc să scape de persecuții, conflicte armate sau tulburări în țara lor, să scape de condițiile de lipsuri grave sau de încălcări ale drepturilor omului sau să caute noi oportunități sau o viață mai bună. Ei se pot muta cu familiile lor, dar pot, de asemenea, să migreze singuri.

[26]Eurostat (2018), Europe 2020 education indicators in 2017- The EU has almost reached its target for share of persons aged 30 to 34 with tertiary education, consulted on <https://tinyurl.com/2p8e89fx>

[27]European Commission, « Pathways to School Success », consulted on <https://tinyurl.com/s5y46up>

European Commission (January 2019), Integrating students from Migrant Backgrounds into Schools in [28]Europe, consulted on <https://tinyurl.com/f6kw87nt>

[29]Ibid.

[30]Unicef, Refugee and migrant children in Europe, consulted on <https://tinyurl.com/yz5mvvay>

Copiii se confruntă cu provocări specifice, cum ar fi să învețe o limbă nouă, să se confrunte cu traume cu care au fost nevoiți să se confrunte sau cu stresul de a merge într-o țară nouă. Toate aceste rezultate mai mici nu le permit să-și atingă potențialul maxim.[31] Incluziunea va fi principiul director al viitoarei Strategii cuprinzătoare a UE privind drepturile copilului, care va urmări să garanteze că toți copiii, indiferent de origine, capacitate, context socioeconomic, statut juridic și de ședere, au acces egal la același set de drepturi și protecție. Sectorul tineretului și, în special, activitățile pentru tineret pot ajuta tinerii migranți să dobândească abilități și competențe prin învățarea non-formală. Tranziția către vârsta adultă și de la școală la muncă poate fi deosebit de dificilă pentru copiii migranți sosiți recent, în special pentru tinerii neînsoțiți, în parte pentru că măsurile de sprijin se opresc adesea atunci când un copil împlinește 18 ani. Pregătirea pentru o astfel de tranziție în avans – prin sprijinirea realizărilor lor educaționale, inclusiv în educația și formarea profesională și în Garanția pentru tineret, precum și prin oferirea de îndrumare și mentorat – poate fi deosebit de eficientă.

Migrația a fost o problemă controversată în **România** de la căderea comunismului, dar importanța problemei a crescut considerabil în ultimii ani. Potrivit unui raport al Organizației Națiunilor Unite privind migrația între 2007 și 2015, aproximativ 3,4 milioane de români au emigrat, plasând țara pe locul al doilea la nivel mondial în ceea ce privește rata de creștere a emigrației între 2007 și 2015, după Siria[32]. În mod evident, problemele de migrație ale României au crescut considerabil de când țara a fost admisă oficial în Uniunea Europeană, iar cetățenilor săi li s-a permis să circule liber și să obțină locuri de muncă între statele membre ale UE.[33] Confruntată cu sărăcia și lipsa de oportunități în țară, migrația a fost o cale aleasă de mulți tineri. Cel mai adesea, migrația este studiată ca un mecanism în care forța de muncă potențială românească se deplasează în străinătate, reducând astfel dimensiunea și capacitatea economiei naționale a României. În al doilea rând, migrația este studiată ca instrument anti-sărăcie, atât prin capacitatea sa de a oferi oportunități economice persoanelor care se numără altfel printre cele mai marginalizate grupuri din România, cât și ca funcție a remiterilor pe care lucrătorii români din străinătate le trimit în general în țară.

În **Portugalia**, migrația are două mișcări complementare. Pe de o parte, atunci când aproape 2 din 5 tineri sunt șomeri, unii dintre ei caută oportunități în străinătate, părăsindu-și țara[34]. Pe de altă parte, deoarece piața muncii portugheză este fierbinte, țara este deschisă imigranților de zeci de ani[35]. În cele din urmă, deoarece cetățenii UE au dreptul de a trăi și de a lucra în toate statele membre, Portugalia își pierde mulți dintre propriii resortisanți din cauza salariilor mai mari în țări precum Franța și Germania și se bazează pe forță de muncă ieftină din afara granițelor UE pentru a-și menține economia în funcțiune.

[31] European Commission (January 2019), Integrating students from Migrant Backgrounds into Schools in Europe, consulted on <https://tinyurl.com/f6kw87nt>

[32] Business Review (February 2018), 3.4 million Romanians left the country in the last 10 years; second highest emigration growth rate after Syria, consulted on <https://tinyurl.com/mr3czu4x>

[33] Sandu Dumitru, Georgiana Toth, and Elena Tudor. 2018. "The Nexus of Motivation–Experience in the Migration Process of Young Romanians." Population, Space and Place 24 (1): e2114.

[34] International Labour Organization (August 2013), Educated youth migrate for a brighter future, consulted on <https://tinyurl.com/4hyrzhw2>

[35] Makan, A. (May 2022), How Portugal Quietly Became a Migration Hub, Foreign Policy Magazine, consulted on <https://tinyurl.com/2swe78r9>

Încă o dată, pandemia de **COVID-19** a avut consecințe majore pentru tinerii migranți. Suspendarea procedurilor, cum ar fi înregistrarea, evaluarea vârstei și azilul, a afectat accesul la servicii pentru copii, inclusiv tutela, și, în anumite contexte, accesul la un adăpost adecvat. Reuniunea/reunificarea familiei a fost întârziată cu suspendarea procedurilor de azil, a serviciilor consulare din țările terțe și a opțiunilor limitate de zbor pentru facilitarea transferurilor. Măsurile de distanțare fizică și de izolare au exacerbat provocările anterioare legate de supravegherea individuală și gestionarea cazurilor, furnizarea eficace de informații către copii, precum și sprijinul acordat îngrijitorilor și părinților. Accesul la educație a reprezentat o provocare, în special în centrele de primire, deoarece este posibil ca copiii refugiați și migranți să nu aibă aceleași niveluri de conectivitate pentru învățarea online, iar condițiile de primire aglomerate sunt mult mai puțin favorabile învățării decât mediile școlare.[36]

2.1.4 Decalajul digital

Odată cu democratizarea accesului digital în Europa și în întreaga lume, dezbaterile privind „divizarea digitală” s-a schimbat în ultimii ani. Aceasta s-a referit inițial la inegalitățile legate de accesul la tehnologia digitală. Cu toate acestea, s-a dovedit că această definiție era prea restrictivă, ceea ce a dus la introducerea conceptelor de fractură de gradul doi și chiar al treilea. Atenția se concentrează din ce în ce mai mult pe inegalitățile sociale legate de utilizarea acestora, odată ce bariera de acces este depășită.

Relația cu tehnologia digitală este una dintre cele șase teme importante ale strategiei UE privind drepturile copiilor. În plus, unul dintre rezultatele obținute de SportyMentor va fi dezvoltarea unei aplicații mobile, din aceste motive și din alte motive pare crucial să se exploreze societatea digitală și informațională ca sursă de dezavantaj.

Copiii și tinerii sunt considerați nativi digitali. Lumea online oferă multe oportunități de învățare, interacțiuni sociale, dezvoltarea abilităților, joc, aranjarea vieții de zi cu zi, conectarea cu colegii lor și participarea la lecții. Cu toate acestea, mulți actori din sectorul incluziunii digitale au exprimat necesitatea de a deconstrui imaginea utilizatorilor care nu se simt confortabil cu tehnologia digitală. În primul rând, nu toți copiii au acces egal la internet, instrumente electronice și dispozitive. Dacă li se oferă posibilitatea și accesul la resurse, ei navighează cu ușurință pe internet și social media, dar nu înseamnă că au abilitățile digitale pentru a lucra cu echipamente. Mai mult, lumea digitală poate aduce unele amenințări, cum ar fi abuzul, hărțuirea cibernetică, discursurile de incitare la ură, conținutul dăunător și dezinformarea. Supra-expunerea la timpul de ecran poate duce la probleme de sănătate.

[36] UNHCR, UNICEF and IOM (June 2020), Refugee and Migrant Children in Europe Accompanied, Unaccompanied and Separated, consulted on <https://tinyurl.com/5atbp939>

Percentage of individuals using the Internet by age group, 2022

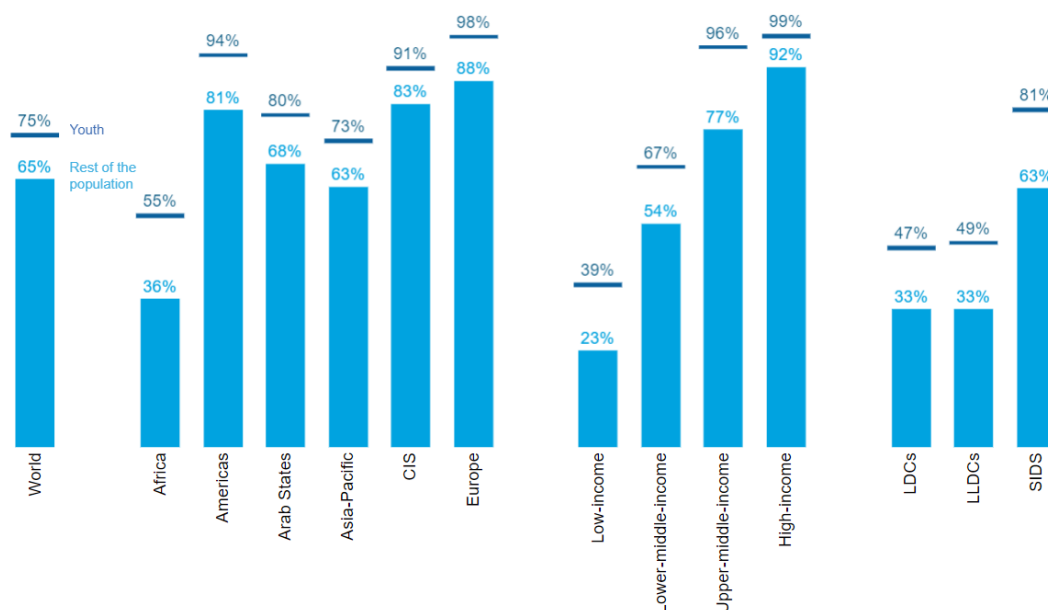

Figura 6 Disparitățile accesului la internet între bogați și săraci (Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor, 2022)[37]
Procentul de copii cu vârsta cuprinsă între 3 și 17 ani, din cele mai sărace și mai bogate chintile cu acces la internet la domiciliu, pe regiuni și pe grup de venituri

Comisia Europeană este foarte atentă la această chestiune și a lansat un nou plan de acțiune pentru educația digitală (2021-2027[38]), în care urmărește să consolideze „abilitățile și competențele digitale relevante pentru transformarea digitală”. Prima parte a planului, dedicată dobândirii de „competențe și competențe digitale de bază de la o vârstă foarte fragedă”, include predarea alfabetizării digitale – în special pentru combaterea dezinformării – precum și mijloacele de a dobândi o „bună cunoaștere și înțelegere a tehnologiilor bazate pe utilizarea intensivă a datelor, cum ar fi inteligența artificială”. În cadrul Uniunii Europene, două țări se remarcă prin cifrele lor foarte bune privind incluziunea digitală în rândul tinerilor: doar 3 % dintre tinerii croați se confruntă cu mari dificultăți în ceea ce privește tehnologia digitală, iar 4 % dintre tinerii islandezi[39]. Acest rezultat poate fi explicat printr-o schimbare a sistemului lor educațional, care a început în 2014, făcând resursele digitale mai accesibile și pe deplin integrate în educația națională. Prin urmare, majoritatea sistemelor școlare europene dispun de multe posibilități de îmbunătățire pentru a combate în mod eficace aceste inegalități digitale de la cea mai fragedă vârstă. Punerea bazelor unei culturi digitale este esențială la orice vârstă pentru a începe o viață digitală sănătoasă în deplină securitate și pentru a deschide domeniul posibilităților.

În **România**, după cum arată datele, timpul liber și utilizarea internetului sunt interconectate în sensul că majoritatea tinerilor români folosesc internet pentru activitățile lor preferate de petrecere a timpului liber. Cei mai mulți dintre ei folosesc internet pentru a comunica cu prietenii (84,6 %) sau pentru a utiliza rețelele sociale (79,7 %). În plus, o altă mare parte dintre ele folosesc internet pentru a descărca/asculta muzică (59,3 %) sau pentru a descărca/viziona filme și videoclipuri (52,4 %). Un aspect pozitiv este că 55,1 % dintre respondenți folosesc internet în scopuri școlare, educaționale și profesionale.

[37] International Telecommunication Union (ITU, 2022), *Global Connectivity Report*, consulted on <https://rb.gy/o2ww4>

[38] European Commission, *Digital Education Action Plan (2021-2027)*, consulted on <https://tinyurl.com/yc7wmdsw>

[39] Bamas, A., Pasquier-Avis, L., Uhart, T. (January 2022), *Les jeunes Français, victimes insoupçonnées de la précarité numérique*, Le Monde, consulted on <https://tinyurl.com/3x44r3na>

Utilizarea internetului este, de asemenea, legată de trăsăturile și educația familiei. În acest sens, 49,7 % dintre tinerii ai căror părinți nu au o educație liceală au menționat că nu folosesc niciodată internetul pentru educație, școală sau muncă, în timp ce doar 10,8 % dintre cei ai căror părinți au absolvit liceul sau mai mult au declarat același lucru. În același timp, 27,5 % dintre respondenții ai căror părinți nu au absolvit liceul folosesc internetul adesea pentru rețelele sociale și doar 8,5 % dintre cei cu părinți educați îl folosesc din același motiv.

Franța ocupă locul 12 în indicele DESI 2022[40]. Datorită efortului susținut în favoarea digitalizării, Franța a obținut rezultate mai bune decât se preconizase în ultimii ani: de exemplu, 62 % dintre francezi au competențe digitale de bază. Cu toate acestea, în timp ce majoritatea persoanelor sub 18 ani se simt foarte confortabile cu așa-numitul internet „distracție” și sunt considerate „indigene digitale”, 17 % dintre aceștia au dificultăți reale în ceea ce privește procedurile administrative, potrivit Apărătorului drepturilor în 2019[41]. Pentru a combate analfabetismul digital, 270 de școli și instituții de învățământ superior sunt implicate într-un program online gratuit, PIX, care a fost creat astfel încât utilizatorii să își poată măsura și dezvolta competențele digitale.

În plus, în timpul pandemiei de COVID-19, în **Portugalia**, la fel ca în multe alte țări din Europa, organizațiile care au lucrat direct cu tineri mai vulnerabili s-au confruntat cu obstacole mari în calea colaborării de la distanță cu aceștia, deoarece multe dintre acestea nu aveau calculatoare sau alte dispozitive electronice pentru a desfășura activități. Cu toate acestea, organizațiile au încercat să găsească soluții la această problemă și să evite crearea unui decalaj și mai mare între ele și beneficiari.[42]

2.2 Sănătate

Pe lângă statutul socio-economic, sănătatea este un accent important pentru a înțelege cine sunt tinerii defavorizați și ce îi poate determina să dezvolte comportamente provocatoare. Organizația Mondială a Sănătății (OMS) definește sănătatea ca fiind „o stare de bunăstare fizică, mentală și socială completă și nu doar absența bolilor sau a infirmității”[43]. Sănătatea este o măsură esențială a calității vieții. Acest aspect este, de asemenea, strâns legat de diferențele socioeconomice, deoarece se pare că persoanele mai sărace tind să aibă o stare de sănătate mai precară și mor mai tinere decât persoanele care se simt mai bine[44]. Alți factori, cum ar fi condițiile de viață și de muncă, alimentația, activitatea fizică, consumul de tutun, consumul nociv de alcool, furnizarea și calitatea serviciilor de sănătate, precum și politicile publice conexe, inclusiv protecția socială, pot juca, de asemenea, un rol important. În această secțiune ne vom concentra asupra sănătății fizice și mentale.

[40] Since 2015, the European Commission has been measuring the digital skills of its citizens between the ages of between 16 and 74 years old thanks to the DESI3 (the Digital Economy and Society Index). European Commission (July 2022), « Digital Economy and Society Index (DESI) 2022», consulted on <https://tinyurl.com/mpef8rmr>

[41] Défenseur des droits (2019), Rapport - Dématérialisation et inégalités d'accès aux services publics, consulted on <https://tinyurl.com/25nh4dt9>

[42] Benedito, C. (2022). AHEAD Bairros — AHEAD. AHEAD, consulted on <https://ahead.org.pt/>

[43] World Health organization – WHO, Health and Well-being, consulted on <http://bitly.ws/DkfV>

[44] Eurostat (July 2020), Being Young in Europe today – Health, consulted on <http://bitly.ws/Dkd2>

2.2.1 Sănătatea fizică

Sănătatea fizică poate fi definită ca o stare de bunăstare atunci când toate părțile interne și externe ale corpului, organele, țesuturile și celulele pot funcționa corect așa cum ar trebui să funcționeze[45]. Doi factori care influențează această sănătate fizică sunt nutriția și activitatea fizică. OMS recomandă copiilor și adolescenților cu vârste cuprinse între 5 și 17 ani să dedice în medie 60 de minute pe zi activității fizice moderate până la susținute și să limiteze timpul sedentar, în special timpul liber petrecut în fața unui ecran.[46] Activitatea fizică regulată s-a dovedit a ajuta la prevenirea mai multor boli, la menținerea greutății corporale sănătoase și la îmbunătățirea sănătății mintale, a calității vieții și a bunăstării[47]. O dietă sănătoasă, împreună cu activitatea fizică regulată, este vitală pentru dezvoltarea fizică și mentală completă a copiilor.

Chiar și în prezent, în UE există copii care suferă de foame, în special comunitățile de romi, copiii fără adăpost și copiii migranți, făcându-i mai susceptibili la boli și prevenind dezvoltarea adecvată a creierului lor. Pe de altă parte, creșterea accesibilității alimentelor nesănătoase și lipsa de activitate fizică pot duce la copiii supraponderali și obezi.[48] De exemplu, 2018, aproape unul din cinci copii de 15 ani a fost fie supraponderal, fie obez, în medie, în toate țările UE.[49]

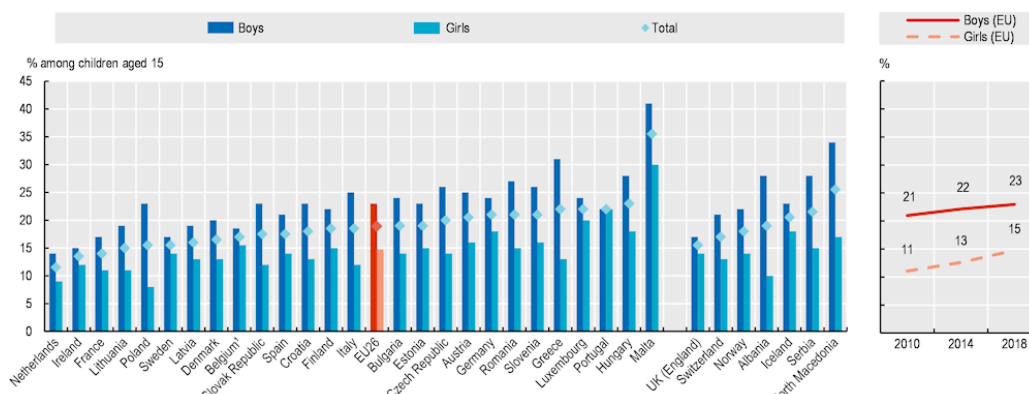

Figura 7 Rata excesului de greutate și a obezității în rândul persoanelor în vârstă de 15 ani, 2018 și tendințe începând cu 2010 (OCDE, 2020)

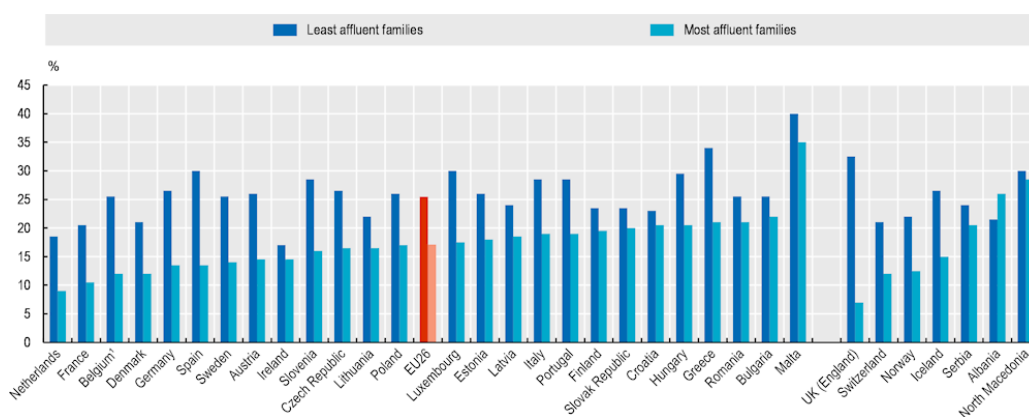

Figura 8 Rata excesului de greutate și a obezității în rândul copiilor cu vârsta cuprinsă între 11, 13 și 15 ani în funcție de bunăstarea familiei, 2018 (OCDE, 2020)

[45] Virginia Wesleyan University, *Health & Wellness: Physical Health*, consulted on <http://bitly.ws/Dkiv>

[46] WHO (October 2022), *Physical activity*, consulted on <http://bitly.ws/Dkx>

[47] Ibid.

[48] European Commission, *EU strategy on the rights of the child*, consulted on <http://bitly.ws/Dknj>

[49] Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] (2020), *Health at a Glance : Europe 2020: State of Health in the EU Cycle*, consulted on <http://bitly.ws/Dkix>

În **Belgia**, între 11 și 17 ani, doar 20 % dintre băieți și 17 % dintre fete respectă recomandările OMS (care recomandă cel puțin 60 de minute de activitate fizică moderată până la vigoasă pe zi)[50]. Potrivit raportului „Comportamentul de sănătate la copiii de vârstă școlară”, angajarea în cel puțin 60 de minute de activitate fizică pe zi este, în general, asociată cu o abundență mai mare în familie.[51]

UE se concentrează pe educarea și promovarea activității fizice în rândul copiilor și al tinerilor. Conform bazei de date a OMS, toate cele 27 de țări au deja un plan național de acțiune privind activitatea fizică pentru sectorul sportului și beneficiază de educație fizică în cadrul programelor școlare.

2.2.2 Sănătatea mintală

Adolescența este o etapă crucială a vieții în determinarea sănătății fizice și mentale viitoare. Această perioadă de schimbări profunde de identitate accentuează vulnerabilitatea tinerilor, care devin mai predispuși la comportamente riscante. Problemele de sănătate mintală ale adolescenților sunt larg răspândite și pot fi uneori legate de izolare, de mediul educațional, de incluziunea socială și de sărăcie, precum și de utilizarea prelungită a instrumentelor digitale.

Până la 20 % dintre copiii din întreaga lume se confruntă cu probleme de sănătate mintală, care, dacă nu sunt tratate, le influențează grav dezvoltarea, nivelul de educație și potențialul de a trăi o viață împlinită. Școala este recunoscută printre factorii determinanți fundamentali ai sănătății mintale a copiilor.[52] Într-un raport care ar trebui să declanșeze semnale de alarmă în capitalele europene, UNICEF a avertizat că sinuciderea este a doua cauză principală de deces în Europa în rândul tinerilor[53]. Încă o dată, COVID a agravat sănătatea mintală a tinerilor: în această perioadă, au suferit și mai mult de anxietate, singurătate, cădere...

În **Irlanda**, sănătatea mintală a fost un subiect de excepție în ultimii ani, nouă din zece lucrători de tineret considerând că aceasta este cea mai mare provocare în timpul pandemiei. 85 % dintre lucrătorii de tineret spun că ultimele 12 luni au fost extrem de dificile pentru tinerii pe care îi susțin, iar 82 % estimează că vor exista daune grave pe termen lung tinerilor din comunitățile lor[54]. De asemenea, s-a înregistrat o creștere accentuată a comportamentului antisocial, împreună cu părăsirea timpurie a școlii.

Potrivit Institutului Național de Sănătate și Cercetare Medicală (INSERM), în **Franța**, 1 din 8 copii suferă de o tulburare mentală, iar această statistică crește la 1 din 5 în rândul adolescenților. Aceste tulburări sunt în principal emoționale (anxietate sau tulburări de dispoziție) și comportamentale (hiperactivitate și tulburări de opoziție).[55] Inserm a arătat, de asemenea, că aceste tulburări provin din mai mulți factori: factori socio-demografici, obiceiuri de stil de viață, evenimente care au avut loc în timpul copilăriei și morbiditatea psihiatrică a părinților lor.

[50] Belgique en bonne santé, Activité physique, consulted on <https://tinyurl.com/y4k5m3fb>

[51] SIPES (2018), HBSC - Health Behaviour in School-aged Children, consulted on <https://tinyurl.com/4ra376ca>

[52] European Commission (March 2021), EU Strategy on the rights of the child, consulted on <https://ii1.su/mXcp9>

[53] UNICEF (October 2021), A worsening mental health situation for Europe's children, consulted on <https://urlz.fr/j66D>

[54] Smyth, E., Darmody, M. (May 2021), Risk and Protective Factors in Adolescent Behaviour, Economical and Social Institute Research, consulted on <https://tinyurl.com/msvr7hnh>

[55] INSERM (March 2015), Le nouveau visage de nos adolescents. Salle de presse, consulted on <https://tinyurl.com/2naxv5us>

În **Belgia**, mai mult de unul din doi tineri (58 %) raportează că s-a confruntat cu dificultăți mentale sau psihologice. Simptomele pot fi grave: 45 % dintre tineri spun că au experimentat sentimente de panică, atacuri de anxietate, un sentiment de singurătate, o pierdere a poftelor de mâncare sau o lipsă excesivă de somn. O altă observație: fetele sunt primele afectate. Se simt mai singuri, mai stresați și mai îngrijorați de viitor decât băieții. [56] În general, mulți copii au experimentat atacuri de anxietate odată cu revenirea la școală, dezvoltând tulburări de alimentație, cum ar fi anorexia sau bulimia, tulburări comportamentale, cum ar fi anxietatea sau depresia, și au experimentat uneori mai multă violență intrafamilială.

În **Portugalia**, numeroase studii au arătat că măsurile împotriva COVID-19 au avut un impact puternic asupra bunăstării copiilor și adolescenților[57]. Într-adevăr, respondenții au simțit o scădere a calității vieții în următoarele aspecte[58]: (1) sănătatea fizică – în special în ceea ce privește rapoartele privind îngrijirea personală (2) bunăstarea psihologică – în ceea ce privește schimbarea emoțională (3) relațiile sociale – care rezultă din distanța față de prieteni și izolarea socială, împreună cu schimbările în relațiile de familie (de exemplu, mai puțin contact), cu influența probabilă asupra sprijinului social disponibil și 4) relațiile cu mediul lor – în ceea ce privește teama de infecție și, mai presus de toate, preocuparea pentru protecția celorlalți (atitudini față de pandemie). Impactul negativ al măsurilor împotriva COVID-19 asupra copiilor și tinerilor nu este observat exclusiv în Portugalia, ci este prezent în numeroase țări.

După cum afirmă OMS[59]: Sănătatea mintală este fundamentală pentru capacitatea noastră colectivă și individuală ca oameni de a gândi, de a emoționa, de a interacționa unii cu alții, de a câștiga o viață și de a se bucura de viață. Pe această bază, promovarea, protecția și restabilirea sănătății mintale pot fi considerate o preocupare vitală a indivizilor, a comunităților și a societăților din întreaga lume.”

2.3 Comportamente problematice

Pe lângă abordarea diferitelor situații menționate mai sus care pot fi o sursă de dezavantaj, consorțiul SportyMentor dorește să acorde o atenție deosebită tinerilor cu comportamente provocatoare. În scopul acestui proiect, definim „comportamentul dificil în rândul tinerilor” ca atacurile asupra persoanelor aflate în poziții de autoritate (părinți, profesori etc.), cum ar fi lipsa de respect, batjocura sau agresiunea verbală. Dacă este dus la extreme, acest comportament poate deveni violent, ceea ce poate duce la consecințe cum ar fi expulzarea din școală, familiile rupte din cauza faptului că părinții nu pot controla tinerii, au probleme cu legea sau nu au autocontrolul necesar pentru a-și menține un loc de muncă. Dacă se întâmplă acest lucru, tinerii pot recurge la găsirea rudeniei cu bande sau persoane care nu sunt bune pentru ei. Acest lucru poate duce la o spirală descendentă în care este foarte greu să ieșiți.

[56] Montay, J., F.C (December 2021), Santé mentale : plus d'un jeune sur deux a des difficultés mais n'ose pas voir un professionnel par "peur de stigmatisation", RTBF, consulted on <https://tinyurl.com/4wfkjrsy>

[57] Neves, C. (July 2021), Impacto indireto da covid-19 é maior nos jovens: mais peso, pior sono, mais álcool e drogas, consulted on <https://tinyurl.com/ycr8yhrd>

[58] Magalhães, C., Amante, M. J., Xavier, P., & Fonseca, S. (2021). Reflexões em torno da COVID-19: famílias, crianças e jovens em risco.

[59] Ibid

În cadrul atelierelor, am chestionat, de asemenea, diferiții experți pe această temă și am completat definiția „comportamentelor provocatoare”. În **Franța**, accentul a fost pus pe distincția dintre comportamentul non-patologic (care nu este legat de un diagnostic medical) și comportamentul patologic (legat de o tulburare sau de o dizabilitate diagnosticată de un medic). În **România**, acesta este un comportament care interferează cu siguranța sau învățarea elevului sau a altor elevi. Pentru experții irlandezi, comportamentul este cel care poate exclude o persoană tânără din viața normală, adesea distructivă pentru el sau pentru cei din jurul său. Pentru experții **portughezi**, aceasta reprezintă o provocare constantă la adresa autorității, o dificultate în respectarea normelor și standardelor și o depășire constantă a limitelor. În cele din urmă, în **Belgia**, experții au subliniat că un tânăr nu trebuie neapărat să prezinte un comportament dificil pentru a fi considerat ca fiind în dificultate.

CUM SĂ AJUTĂM ȘI SĂ SPRIJINIM TINERII DEFAVORIZAȚI?

Unul dintre obiectivele-cheie ale acestui ghid este de a furniza dovezi științifice pentru dezvoltarea unui program bazat pe dovezi axat pe nevoile copiilor și tinerilor.

Următoarea secțiune explorează aceste nevoi prin cadrul de învățare socială și emoțională dezvoltat de CASEL (Colaborativ pentru învățare academică, socială și emoțională) și modul în care aceste nevoi pot fi satisfăcute prin activitatea fizică și relația de mentorat. Această abordare va oferi baza pentru crearea unui program care să contribuie la crearea unor comunități sigure, sănătoase și favorabile incluziunii.

1. Nevoile sociale și emoționale ale tinerilor

Conform CASEL, învățarea socială și emoțională (SEL) poate fi definită ca o parte integrantă a educației și dezvoltării umane. SEL ar trebui să fie calea pe care toți tinerii și adulții dobândesc și aplică cunoștințele, abilitățile și atitudinile pentru a dezvolta identități sănătoase, pentru a gestiona emoțiile și pentru a atinge obiective personale și colective, pentru a simți și a arăta empatie față de ceilalți, pentru a stabili și menține relații de susținere și pentru a lua decizii responsabile și grijulii.[60] Competența socială și emoțională poate fi, de asemenea, văzută ca abilitatea de a regla emoțiile, de a gestiona relațiile sociale și de a lua decizii responsabile.[61] Aceste competențe oferă copiilor și tinerilor abilitățile de a forma relații sigure de încredere, de a efectua munca în echipă, de a demonstra perseverență, de a se angaja în rezolvarea problemelor, de a demonstra inteligență emoțională și conștiință de sine, alături de capacitatea de a face față situațiilor adverse[62].

[60] Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning [CASEL]. (2015). Social and emotional learning core competencies. Consulted on <http://casel.org>.

[61] Heckman, J. & Kautz, T. (2012) 'Hard Evidence on Soft Skills', *Labour Economics*, 19(4), pp. 451-464

[62] McLaughlin, T., Aspden, K & Clarke, L (2017) How do teachers support children's social-emotional competence? *Strategies for teachers*. *Early Childhood Folio*, 21(2) pp 21- 27

Aceste abilități sunt, de obicei, dezvoltate la copiii foarte mici care au experimentat experiențe sensibile de îngrijire și educaționale care au oferit copiilor oportunități de a avea motivația și înclinația de a-și practica abilitățile de dezvoltare.[63]

Alți cercetători susțin că este necesar să se concentreze asupra dezvoltării competențelor, deoarece atunci când abilitățile emoționale sunt accentuate și dezvoltate de-a lungul copilăriei, probabilitatea ca tinerii să fie dezavantajați scade[64]. Literatura sugerează, de asemenea, că abilitățile sociale și emoționale ar trebui subliniate în mediile educaționale, cum ar fi alfabetizarea emoțională (inclusiv conștientizarea de sine), abilitățile sociale și de rezolvare a problemelor, empatia și autocontrolul. În plus, există o legătură interdependentă între abilitățile social-emoționale și inteligența emoțională[65].

Pentru tinerii defavorizați, familia, socio-economic, educația și alte probleme de fond nu sunt întotdeauna în perfectă armonie pentru a crea condițiile optime necesare dezvoltării competențelor discutate.

În cadrul CASEL, SEL promovează echitatea educațională și excelența prin parteneriate autentice școală-familie-comunitate pentru a stabili medii de învățare și experiențe care includ relații de încredere și colaborare, curriculum și instruire riguroase și semnificative, precum și o evaluare continuă. SEL poate contribui la abordarea diferitelor forme de inechitate și poate împuternici tinerii și adulții să creeze în comun școli înfloritoare și să contribuie la comunități sigure, sănătoase și juste.[66]

Prin urmare, acest cadru oferă o legătură clară între cercetare, politică și practică, susținută de o abordare bazată pe colaborare, cu o serie de expertiză, inclusiv practicieni, cadre universitare și factori de decizie politică.

Figura 9 Cadru SEL al CASEL (CASEL, 2020)

[63] Ibid, McLaughlin et al.

[65] Vaida, S. (2016) *Social-Emotional Competence Development in Young Adults: A Theoretical Review*. Studia UBB Psychol-Paed, LXI, 1, pp 107-122

[66] Ibid CASEL (2015)

[67] CASEL (2020), CASEL'S SEL framework : What are the core competence areas and where they promoted ?, retrieved from <https://t.ly/UuaRU>

2. Activitate fizică pentru satisfacerea nevoilor emoționale

Utilizarea activității fizice și/sau a sportului pentru a sprijini tinerii defavorizați a devenit un discurs și un efort important al Agendei Europa 2020. Acest lucru poate fi susținut de o gamă largă de literatură care susține un impact pozitiv al implicării în activități sportive asupra dezvoltării psihologice, culturale și comportamentale a indivizilor, pe lângă progresul fizic așteptat de obicei.[68] Mai multe instituții europene recunosc potențialul educației fizice și al sportului ca mijloc de dezvoltare a competențelor sociale, etice și morale, cum ar fi: cetățenie activă[69]; atitudini de cooperare[70]; calități personale, cum ar fi reglarea emoțiilor[71]; abilități sociale, cum ar fi munca în echipă, loialitatea, sacrificiul de sine, comportamentul etic și perseverența în atingerea obiectivelor.[72]

Cercetările arată, de asemenea, potențialul sportului și al activității de educare a tinerilor, promovând respectul pentru sine și pentru ceilalți, alături de responsabilitatea personală, autocontrolul, abilitățile de comunicare, motivația și conștiința de sine[73]. Potrivit autorilor, atunci când se compară copiii care participă la sport cu copiii care nu participă, cei care se angajează în activități sportive au niveluri mai ridicate de auto-reglementare.

Juyal & Dandona (2012)[74] susține că motivul pentru aceasta se datorează oportunității ca activitatea fizică și sportul să ofere interacțiuni individuale într-o manieră colaborativă în timp ce lucrează spre un obiectiv comun, deoarece participanții învață să dezvolte abilități de autoreglare și sportul oferă o arenă pentru a exprima și canaliza emoții mai puternice (cum ar fi agresiunea) într-un mod mai adecvat din punct de vedere social.

Hellison (2010) a recunoscut legătura dintre angajarea în activitatea fizică și dezvoltarea competențelor sociale și emoționale de bază prin modelul de predare a responsabilității personale și sociale (TPSR) (1985,1995 & 2003). Acest model subliniază necesitatea de a preda, prin sport și activitate fizică, valori și comportament care pot contribui la dezvoltarea pozitivă a vieții elevilor. Modelul TPSR al lui Hellison identifică două valori asociate cu bunăstarea și dezvoltarea personală: autogestionarea (nivelul 1) și efortul (nivelul 2). Alte două valori sunt asociate cu integrarea și dezvoltarea socială: respectul pentru sentimentele și drepturile altor persoane (nivelul 3) și grija

[68] Hellison, D. (2010). Teaching personal and social responsibility through physical activity. Cahmpaign, IL: Human Kinetics.

[69] Banks, J. (2008). Diversity and citizenship education in global times. Education for citizenship and democracy, pp. 57-70

[70] Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. Educational review, 57(1), pp. 71-90

[71] Hellison, D. (2010). Teaching personal and social responsibility through physical activity. Cahmpaign, IL: Human Kinetics.

[72] Rudd & Stoll (2004) 'What type of character do athletes possess? An empirical examination of college athletes versus college non athletes with the RSBH value judgment inventory', The Sport Journal. 7(2),

[73] Ubago-Jiménez, J. , González-Valero, G. , Puertas-Molero, P., & García-Martínez, I. (2019). Development of Emotional Intelligence through Physical Activity and Sport Practice. A Systematic Review. Behavioral Science. (9:44). doi:10.3390/bs9040044

[74] Juyal, S.L & Dandona, A (2012) Emotional Competence of sports and non-sports personnel: A comparative study. IJBS, 27, p41-52

Hellison's Model of Social Responsibility

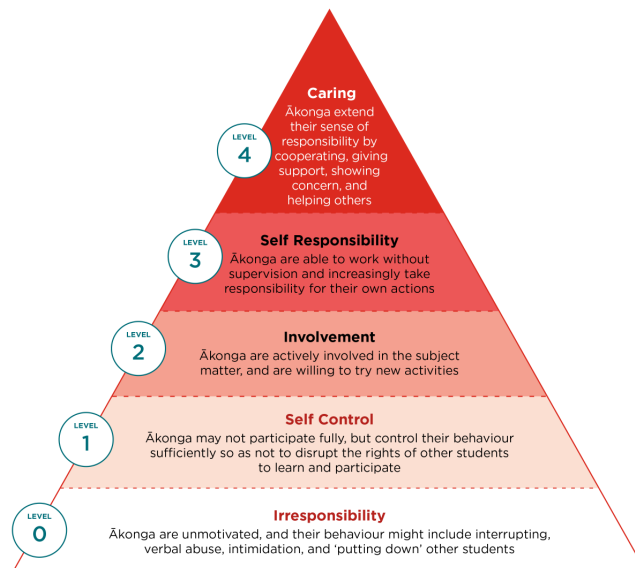

Figura 10 Modelul de responsabilitate socială al lui Hellison adaptat (Ministerul Educației din Noua Zeeland [76])

Având în vedere componenta afectivă (emoțională) a implicării, s-a demonstrat că precizarea implicării comportamentale (Li & Lerner, 2014), devine important să se recunoască barierele emoționale cu care un tânăr s-ar putea confrunta atunci când li se prezintă oportunități de învățare. Pentru sporturile de echipă, acest lucru se poate referi la susținerea emoțională și auto-reglementarea tinerilor în ceea ce privește ajutarea lor să gestioneze anxietatea la propria lor performanță în comparație cu ceilalți. Ajutarea la gestionarea sentimentelor lor atunci când tânărul nu respectă performanțele așteptate, precum și modul de a empatiza cu ceilalți în această poziție este un alt aspect care ar necesita sprijin pentru tinerii aflați în dificultate. Prin urmare, este esențial să se răspundă nevoilor emoționale ale tinerilor, chiar și să se implice în sport, ceea ce subliniază importanța competențelor educatorului.

Pentru a optimiza potențialul activității sportive în dezvoltarea acestor abilități, Hellison (2010) a sugerat că trebuie să existe o abordare holistică a implicării cursanților cu activitate fizică. În cadrul acestei abordări, educatorii trebuie să se asigure că există timp protejat pentru construirea și reflecția relațiilor, precum și pentru a se asigura că vocile participanților sunt auzite pe parcursul întregului proces care se realizează prin reuniuni de grup; explicarea explicită a rezultatelor dorite ale activității (inclusiv dezvoltarea competențelor sociale și emoționale) și a programelor individualizate care recunosc nevoile individuale.

3. Mentoring as a tool to engage disadvantaged young people

Tinerii au nevoie de o serie de adulți care să aibă grijă în viața lor pentru a avea succes. Acest lucru este valabil mai ales pentru tinerii defavorizați. Cu sprijinul potrivit, acești tineri ar putea să se îndrepte către un viitor luminos și să aibă o contribuție vitală pentru ei înșiși, familiile lor, comunitățile lor și mult mai mult.

[75] "Ākonga" is a maori word meaning "student, pupil, disciple"

[76] New-Zealand's Ministry of Education, Teaching personal and social responsibility, consulted on : <https://t.ly/5tjw>

[77] Li, Y., & Lerner, R. M. (2013). Interrelations of behavioral, emotional, and cognitive school engagement in high school students. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(1), 20-32.

Mentoratul este, prin urmare, o intervenție deosebit de atractivă pentru acest grup, din cauza costurilor sale relativ scăzute în comparație cu programele mai intensive, a gamei largi de domenii pe care pare să o promoveze și a flexibilității sale în serviciul tinerilor provenind dintr-o gamă largă de medii[78]. Într-adevăr, un număr tot mai mare de studii au evidențiat asocieri semnificative între implicarea tinerilor în relațiile de mentorat și rezultatele pozitive ale dezvoltării[79]. Prin dezvoltarea relațiilor de încredere, de îngrijire cu adulții, tinerii pot începe să se vadă pe ei înșiși și pe alții într-o lumină mai pozitivă, să dezvolte abilități cognitive și sociale pe care le pot transfera altor relații importante și să-și imagineze viitorul cu mai mare optimism și claritate[80]. Dar, succesul în crearea de relații de mentorat puternice, de lungă durată și care pot schimba viața nu este cu siguranță un dat în orice program de mentorat. Mentorii și tineretul (elemente) caracteristicile și nevoile joacă un rol important în dezvoltarea relațiilor.

În secțiunea următoare, analizăm câteva dintre elementele identificate ca fiind importante în profilurile de mentor și persoana mentorată pentru stabilirea unei relații solide între cele două.

3.1 Caracteristicile mentorilor

În scopul acestui proiect, un mentor poate fi definit ca un adult de susținere (tânăr) care lucrează cu un tânăr pentru a construi o relație prin oferirea de îndrumare, sprijin și încurajare pentru a ajuta dezvoltarea pozitivă și sănătoasă a tânărului pe o perioadă de timp[81]. Mentorul ar trebui să aibă unele cunoștințe despre posibilele lupte și obstacole care provin dintr-un mediu dezavantajat. Ar putea fi benefic pentru relația de mentorat (prin construirea empatiei) ca mentorul să fi avut un trecut similar și poate fi considerat un studiu de caz de succes. Cu toate acestea, un mentor, mai presus de toate, ar trebui să aibă următoarele competențe[82]:

- Fiți răbdători
- Fii entuziast
- Arată respect reciproc
- Cu adevărat interesat să ajute
- Fii de susținere
- Fii un bun ascultător activ
- Inspiră-te
- Fii consecventă
- Să fie adaptabil
- Oferiți feedback onest

[78] DuBois, D. L., N. Portillo, J. E. Rhodes, N. Silverthorn and J. C. Valentine (2011) "How Effective Are Mentoring Programs for Youth? A Systematic Assessment of the Evidence." *Psychological Science in the Public Interest*, 12 (2), 57–91.

[79] Herrera, Carla, David L. DuBois and Jean Baldwin Grossman (2013). *The Role of Risk: Mentoring Experiences and Outcomes for Youth with Varying Risk Profiles*. New York, NY: A Public/Private Ventures project distributed by MDRC.

[80] Rhodes, J. E., R. Reddy, J. Roffman and J. B. Grossman 2005 "Promoting Successful Youth Mentoring Relationships: A Preliminary Screening Questionnaire." *Journal of Primary Prevention*, 26 (2), 147–167.

[81] Bruce M., Bridgeland J. (January 2014), *The mentoring effect : young people's perspectives on the outcomes and availability of Mentoring*, consulted on <https://tinyurl.com/3b2fxhsp>

[82] Loretto, P. (2022), *Qualities of a Good Mentor*. *The Balance*, consulted on <https://tinyurl.com/25kvjff6>

În plus, mentorul îl poate ghida urmând schema 3 A a unui mentor valoros. Cei trei A de mentorat sunt:

- Disponibilitate – un mentor ar trebui să ofere și să împărtășească cu persoana mentorată timpul, experiența, încurajarea, feedback-ul și sfaturile.
- Ascultarea activă – un mentor ar trebui să asculte și să fie atent atunci când persoana mentorată vorbește.
- Analiza – Mentorii buni ar trebui să poată analiza ceea ce spune cei mentorați. Mentorul ar trebui să asculte contextul și să ofere feedback sau soluții adecvate pentru a promova dezvoltarea.

Pentru mentor, procesele de mentorat reprezintă, de asemenea, o oportunitate de dezvoltare personală, deoarece el/ea ar trebui să pună în practică, să îmbunătățească sau să dezvolte abilități personale, promovând în același timp dezvoltarea persoanei menturate.

3.2 Caracteristici persoanelor menturate

Beneficiarul de mentorat ar trebui să fie un individ tânăr, care provine dintr-un mediu dezavantajat, dar este dispus să primească îndrumare. Persoana mentorată ar trebui să aibă următoarele abilități:

- Să fie dispus să primească călăuzire,
- Să fie consecvent,
- Să fie deschis.

Mai mult, potrivit unui articol publicat de Universitatea din Illinois[83], principalele calități ale unei persoane menturate ar trebui să fie următoarele:

- Angajament personal – ar trebui să existe, de asemenea, un angajament din partea acestuia, prin pregătirea pentru întâlniri cu mentorul și urmărirea obiectivelor/obiectivelor stabilite, asumându-și responsabilitatea de a învăța
- Flexibilitate – ar trebui să fie, de asemenea, în măsură să recunoască necesitatea de a adapta schimbările și de a menține accentul pe obiectivul general
- Deschiderea – să fie deschis pentru a accepta feedback, discuta domeniile de îmbunătățire, și cere ajutor, precum și împărtăși nevoile și punctele de vedere cu mentorul. Această deschidere ar trebui să acopere, de asemenea, disponibilitatea de a lua în considerare diferite idei sau opinii, de a încerca lucruri noi și de a accepta diferite puncte de vedere.
- Inițiativa – care este capacitatea de a acționa sau de a-și asuma responsabilitatea de a face ceva fără a fi îndemnat să facă acest lucru

3.3 Relația de mentorat

Atunci când începeți un program de mentorat, este esențial ca atât mentorul, cât și persoana mentorată să fie motivate în dezvoltarea acestei relații. Deoarece constituie o abordare bidirecțională, în care ambele părți pot beneficia de pe urma acesteia, este esențial ca mentorul și persoana mentorată să fie implicate în acest proces.

[83]University of Illinois (2022), Mentoring undergraduates in Science & Engineering (MUSE) program. Mentoring Undergraduates in Science Engineering MUSE Program, consulted on <https://tinyurl.com/2ukva6x4>

Prin urmare, atunci când vorbim despre persoanele mentorate tinere, este important, în calitate de mentor, să încorporăm unele activități de care el/ea poate beneficia și să mențină în continuare o motivație ridicată pentru proces.

Însăși premisa mentoratului este ideea că, dacă adulții preocupați sunt disponibili pentru tineri, tinerii vor avea mai multe șanse să devină ei înșiși adulți de succes.

Programele de mentorat pentru tineri pot avea obiective largi de dezvoltare. Acestea variază de la îmbunătățirea performanței academice, pregătirea tinerilor la o anumită linie de lucru, până la reducerea abuzului de substanțe și a altor comportamente antisociale[84]. Este întotdeauna important să se ia în considerare scopul persoanei mentorate, și nevoile sale particulare.

Potrivit lui Jekielek et al. (2022) se pare că există trei caracteristici foarte bune ale unei relații bune de mentorat:

- O „relație de mentorat de lungă durată” pare a fi mai benefică decât un proces de mentorat pe termen scurt: Cei implicați în mentorat de scurtă durată (mai puțin de 3 luni) s-au simțit mai puțin încrezători în a-și face temele școlare și au avut un sentiment substanțial mai scăzut de auto-valoare.
- Menții tineri pot beneficia mai mult de pe urma unui mentor care menține contactul cu ei pe tot parcursul procesului, ceea ce înseamnă că tinerii ai căror mentori i-au contactat cel mai adesea au avut rezultate semnificativ mai bune cu privire la o serie de indicatori, cum ar fi performanța academică, creșterea încrederii în activitățile școlare, reducerea la minimum a absenței școlare și chiar scăderea tendinței lor de inițiere a consumului de droguri. Pe de altă parte, participanții care rareori au vorbit cu mentorii lor au experimentat chiar o decădere a indicatorilor menționați mai sus.
- Relațiile de înaltă calitate cu mentorii lor au prezis cele mai bune rezultate. Tinerii care și-au perceput relația ca fiind bună cu mentorul lor au prezentat performanțe academice mai bune (și anume, mai puține absențe școlare; a obținut note mai mari; au fost considerați studenți mai buni) și au fost și mai puțin predispuși să înceapă să consume droguri și alcool.

Relațiile de mentorat sunt cele mai susceptibile de a promova rezultate pozitive și de a evita răul atunci când acestea sunt apropiate, consecvente și durabile[85].

4. Bune practici

Înainte de a dezvolta o abordare inovatoare care combină utilizarea mentoratului, a sportului și a unei aplicații mobile pentru adolescenți și tineri, așa cum își propune să facă SportyMentor, este important să se identifice și să se înțeleagă ceea ce s-a făcut deja în ceea ce privește sportul și/sau mentoratul pentru a sprijini acest public.

[83]University of Illinois (2022), Mentoring undergraduates in Science & Engineering (MUSE) program. Mentoring Undergraduates in Science Engineering MUSE Program, consulted on <https://tinyurl.com/2ukva6x4>

[84]Jekielek, S. M., Moore, K. A., Hair, E. C., & Scarupa, H. J. (2002). Mentoring: A promising strategy for youth development. Child Trends Research Brief, 2, 1-8

[85]Rhodes, J. E., & DuBois, D. L. (September 2006). Understanding and facilitating the youth mentoring movement. Social Policy Report, 20(3), consulted on <https://tinyurl.com/nhaehr52>

4.1. Practici legate de mentorat

Irlanda

Le Cheile este un serviciu național, de mentorat voluntar și de sprijin familial, care lucrează cu tinerii și familiile acestora, unde tânărul este implicat sau riscă să comită infracțiuni. Înființat în 2005, lucrează în parteneriat cu Serviciul de Probațiune, An Garda Siochana, Oberstown Children Detention Campus și alte agenții pentru a reduce nivelul criminalității în comunitate. Aceștia recrutează, instruiesc și sprijină peste 200 de mentori voluntari din 12 județe pentru a oferi o relație de susținere pentru tineri și părinți. Le Cheile derulează, de asemenea, un proiect dedicat justiției restaurative în Limerick și Clare și o serie de programe de sprijin familial în întreaga țară.

Portugalia

Înainte Bairros este un proiect de voluntariat din Lisabona care urmărește, prin promovarea succesului școlar al copiilor și tinerilor, să contribuie la incluziunea sa socială. Proiectul a început în 2008 și se desfășoară în prezent în trei locații diferite: în cartierul Boavista, cartierul Ameixoeira, cartierul Padre Cruz și Marvila.

Programul funcționează într-un format individualizat de mentorat (1-1), în care fiecare voluntar este responsabil de însoțirea unui copil sau a unui tânăr, cu scopul de a trece abilitățile de autonomie școlară.

Mentorii trebuie:

- Efectuați mentorat săptămânal de 2 ore pe tot parcursul anului școlar.
- Organizează sesiuni de informare cu coordonatorul după fiecare mentorat.
- Participă la diverse acțiuni de formare (inițială și continuă).
- Planificați, organizați și stabiliți obiective cu mentoratul meu.
- Îmbunătățirea competențelor profesionale individuale și independente.
- Oferiți instrumente pentru succesul dvs. profesional, personal și viitor.

4.2 Practici legate de sport

Belgium

Sport2Be (6-21 ani/o): Sport2Be dorește să restabilească egalitatea de șanse și să permită tinerilor aflați în dificultate să își valorifice potențialul. Ei doresc să le ofere o rampă de lansare însoțindu-i în educația lor, orientarea lor și intrarea lor în viața activă. În fiecare săptămână, Sport2Be oferă copiilor cu vârste cuprinse între 6 și 21 de ani activități sportive mixte gratuite în diverse discipline, cum ar fi fotbal, fotbal de stradă, baschet, box, hochei, rugby, tenis și dans. Tinerii se pot dezvolta sub îndrumarea unui antrenor sportiv competent și cu sprijinul unui antrenor atent de dezvoltare..

Franța

Sport dans la ville (Sport în oraș) este principala asociație pentru integrarea prin sport în Franța. Acesta însoțește tinerii din cartierele prioritare pe drumul spre succes prin sport, ceea ce îi permite să transmită valori importante pentru dezvoltarea personală și integrarea profesională a aproape 8500 de tineri prin participarea activă la progresul și dezvoltarea lor personală. Misiunea asociației este de a promova egalitatea de șanse. De asemenea, oferă mai multe programe, inclusiv „Sport et pédagogie”, care oferă sesiuni sportive gratuite (fotbal, baschet, tenis și dans) supravegheate de educatori sportivi care transmit tinerilor valori esențiale pentru integrarea lor socială și profesională viitoare, cum ar fi angajamentul, respectul, bunăvoința, diligența, punctualitatea și spiritul de echipă..

CONCLUSION

Am dorit să folosim acest ghid pentru a răspunde la trei întrebări principale: cine sunt tinerii aflați în dificultate, care sunt nevoile lor și cum pot fi întâmpinați?

În definirea acestui grup-țintă ne-am confruntat, atât în analiza literaturii de specialitate, cât și în discuțiile cu experții, cu complexitatea propunerii unei definiții care să corespundă cu acord, având în vedere diversitatea acestui grup din punct de vedere social, economic sau cultural în diferitele țări ale UE. Cu toate acestea, am reușit să identificăm o serie de criterii cu privire la care există consens și care intră în domeniul de aplicare al proiectului nostru pentru a defini acest grup și provocările cu care se confruntă. Am folosit apoi modelul CASEL pentru a identifica nevoile sociale și emoționale ale acestor tineri. Această abordare abordează diferite forme de inegalitate și împuternicește atât tinerii, cât și adulții să creeze în comun medii înfloritoare și să contribuie la comunități sigure, sănătoase și juste. În cele din urmă, am dorit să evidențiem valoarea adăugată a mentoratului și a activității fizice în dezvoltarea abilităților sociale și emoționale, având în vedere rolul central jucat de aceste două elemente în acest proiect.

Prin urmare, această cercetare și atelierelor ne-au permis să ne confirmăm dorința de a transforma SportyMentor într-un program care să răspundă nevoilor tinerilor prin promovarea și apărarea valorilor respectului reciproc, empatiei, responsabilității și împuternicirii.

BIBLIOGRAPHY

BOOKS

Hellison, D. (2010). Teaching personal and social responsibility through physical activity. Cahmpaign, IL: Human Kinetics

EUROPEAN AND INTERNATIONAL INSTITUTIONS

European Commission (July 2022), « Digital Economy and Society Index (DESI) 2022», consulted on <https://tinyurl.com/mpef8rmr>

European Commission (March 2021), EU Strategy on the rights of the child, consulted on <https://ii1.su/mXcp9>

European Commission (January 2019), Integrating students from Migrant Backgrounds into Schools in Europe, consulted on <https://tinyurl.com/f6kw87nt>

European Commission, Digital Education Action Plan (2021-2027), consulted on <https://tinyurl.com/yc7wmdsw>

European Commission, « Pathways to School Success », consulted on <https://tinyurl.com/s5y46up>

Eurostat (October 2022), EU-Children Poverty 2021, consulted on <https://tinyurl.com/mwd9p9ae>

Eurostat (June 2022), Almost a quarter of EU households have children, consulted on <https://tinyurl.com/suhp3rr3>

Eurostat (July 2020), Being Young in Europe today – Health, consulted on <http://bitly.ws/Dkd2>

Eurostat (2018), Europe 2020 education indicators in 2017- The EU has almost reached its target for share of persons aged 30 to 34 with tertiary education, consulted on <https://tinyurl.com/2p8e89fx>

Eurostat, Children and young people in the population, consulted on <https://ii1.su/BnEXD>

Eurostat, “Glossary:At risk of poverty or social exclusion (AROPE)”, consulted on <https://tinyurl.com/422jarzp>

International Labour Organization (August 2013), Educated youth migrate for a brighter future, consulted on <https://tinyurl.com/4hyrzhw2>

International Telecommunication Union (ITU, 2022), Global Connectivity Report, consulted on <https://rb.gy/o2ww4>

Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] (2020), Health at a Glance : Europe 2020: State of Health in the EU Cycle, consulted on <http://bitly.ws/DkIX>

Perovic B. (April 2016) , Defining youth in contemporary national legal and policy frameworks across Europe, consulted on <https://tinyurl.com/mviewzcxx>

UNHCR, UNICEF and IOM (June 2020), Refugee and Migrant Children in Europe Accompanied, Unaccompanied and Separated, consulted on <https://tinyurl.com/5atbp939>

UNICEF (October 2021), A worsening mental health situation for Europe's children, consulted on <https://urlz.fr/j66D>

Unicef, Refugee and migrant children in Europe, consulted on <https://tinyurl.com/yz5mvvay>

World Health Organization (October 2022), Physical activity, consulted on Physical activity (who.int)

World Health Organization (WHO, 2020), WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour. Consulted on <https://tinyurl.com/2hhsvdha>

World Health organization – WHO , Health and Well-being, consulted on <http://bitly.ws/DkfV>

PRESS ARTICLES

Bamas, A., Pasquier-Avis, L., Uhart, T. (January 2022), Les jeunes Français, victimes insoupçonnées de la précarité numérique, Le Monde, consulted on <https://tinyurl.com/3x44r3na>

Business Review (February 2018), 3.4 million Romanians left the country in the last 10 years; second highest emigration growth rate after Syria, consulted on <https://tinyurl.com/mr3czu4x>

INSERM (March 2015), Le nouveau visage de nos adolescents. Salle de presse, consulted on <https://tinyurl.com/2naxv5us>

Loretto, P. (2022), Qualities of a Good Mentor. The Balance, consulted on <https://tinyurl.com/25kvj6>

Makan, A. (May 2022), How Portugal Quietly Became a Migration Hub, Foreign Policy Magazine, consulted on <https://tinyurl.com/2swe78r9>

Montay, J., F.C (December 2021), Santé mentale : plus d'un jeune sur deux a des difficultés mais n'ose pas voir un professionnel par "peur de stigmatisation", RTBF, consulted on <https://tinyurl.com/4wfkjrsy>

Neves, C. (July 2021), Impacto indireto da covid-19 é maior nos jovens: mais peso, pior sono, mais álcool e drogas, consulted on <https://tinyurl.com/ycr8yhrd>

Romainville, A. (2015), « Le spécialisé en Communauté française, un enseignement spécial... pour les pauvres », Observatoire belge des inégalités, consulted on <https://tinyurl.com/38c5a3kz>

SCIENTIFIC AND ACADEMIC CONTENT

Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational review*, 57(1), pp. 71-90

Banks, J. (2008). Diversity and citizenship education in global times. *Education for citizenship and democracy*, pp. 57-70

Bruce M., Bridgeland J. (January 2014), The mentoring effect : young people's perspectives on the outcomes and availability of Mentoring, consulted on <https://tinyurl.com/3b2fxhsp>

Cavell, T., DuBois, D., Karcher, M., Keller, T., & Rhodes, J. (2009). Strengthening mentoring opportunities for at-risk youth. Consulted on <https://tinylink.net/ruFUq>

DuBois, D. L., N. Portillo, J. E. Rhodes, N. Silverthorn and J. C. Valentine (2011) "How Effective Are Mentoring Programs for Youth? A Systematic Assessment of the Evidence." *Psychological Science in the Public Interest*, 12 (2), 57-91.

Dumitru, S., Toth, G., and Tudor, E. (2018). The Nexus of Motivation-Experience in the Migration Process of Young Romanians. *Population, Space and Place* 24 (1): e2114.

Heckman, J. & Kautz, T. (2012) 'Hard Evidence on Soft Skills', *Labour Economics*. 19(4), pp. 451-464

Herrera, Carla, David L. DuBois and Jean Baldwin Grossman (2013). *The Role of Risk: Mentoring Experiences and Outcomes for Youth with Varying Risk Profiles*. New York, NY: A Public/Private Ventures project distributed by MDRC.

Jekielek, S. M., Moore, K. A., Hair, E. C., & Scarupa, H. J. (2002). Mentoring: A promising strategy for youth development. *Child Trends Research Brief*, 2, 1-8

Juyal, S.L & Dandona, A (2012) Emotional Competence of sports and non-sports personnel: A comparative study. *IJBS*, 27, p41-52

Klapp, A., Belfield, C., Bowden, B., Levin, H., Shand, R. & Zander, S. (2017) 'A Benefit-cost Analysis of a Long-term Intervention on Social and Emotional Learning in Compulsory School', *The International Journal of Emotional Education*. 9(1), pp. 3-19

Li, Y., & Lerner, R. M. (2013). Interrelations of behavioral, emotional, and cognitive school engagement in high school students. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(1), 20-32.

McLaughlin, T, Aspden, K & Clarke, L (2017) How do teachers support children's social-emotional competence? Strategies for teachers. *Early Childhood Folio*, 21(2) pp 21- 27

Magalhães, C., Amante, M. J., Xavier, P., & Fonseca, S. (2021). Reflexões em torno da COVID-19: famílias, crianças e jovens em risco.

Oxford University Press (2017), *Oxford Essential Quotations*, Susan Ratcliffe, consulted on *Oxford Essential Quotations - Oxford Reference*

Rhodes, J. E., DuBois, D. L. (September 2006). Understanding and facilitating the youth mentoring movement. *Social Policy Report*, 20(3), consulted on <https://tinyurl.com/nhaehr52>

Rhodes, J. E., R. Reddy, J. Roffman and J. B. Grossman 2005 “Promoting Successful Youth Mentoring Relationships: A Preliminary Screening Questionnaire.” *Journal of Primary Prevention*, 26 (2), 147–167.

Rudd & Stoll (2004) ‘What type of character do athletes possess? An empirical examination of college athletes versus college non athletes with the RSBH value judgment inventory’, *The Sport Journal*. 7(2),

Save the children (November 2021), *Guaranteeing children’s future : How to end child poverty and social exclusion in Europe*, consulted on <http://bitly.ws/DkFd>

Smyth, E., Darmody, M. (May 2021), *Risk and Protective Factors in Adolescent Behaviour, Economical and Social Institute Research*, consulted on <https://tinyurl.com/msvr7hnh>

Social Justice Ireland (April 2023), *Youth poverty across the EU*, consulted on <https://tinyurl.com/49tvudf6>

The Economic and Social Research Institute (October 2022), *Intergenerational poverty in Ireland, Number 150*, consulted on <https://tinyurl.com/4pfra5m7>

Ubago-Jiménez, J. , González-Valero, G. , Puertas-Molero, P., & García-Martínez, I. (2019). *Development of Emotional Intelligence through Physical Activity and Sport Practice. A Systematic Review. Behavioral Science*. (9:44). doi:10.3390/bs9040044

University of Illinois (2022), *Mentoring undergraduates in Science & Engineering (MUSE) program. Mentoring Undergraduates in Science Engineering MUSE Program*, consulted on <https://tinyurl.com/2ukva6x4>

Vaida, S. (2016) *Social-Emotional Competence Development in Young Adults: A Theoretical Review. Studia UBB Psychol-Paed, LXI, 1*, pp 107-122

Virginia Wesleyan University, *Health & Wellness: Physical Health*, consulted on <http://bitly.ws/DkiV>

OTHER

Appendix : Workshop summary results

Apprentis d’Auteuil (2016), « Qui sont les jeunes en difficulté aujourd'hui ? », consulted on <https://tinyurl.com/mpczm62f>

Belgique en bonne santé, *Activité physique*, consulted on <https://tinyurl.com/y4k5m3fb>

Benedito, C. (2022). *AHEAD Bairros — AHEAD. AHEAD*, consulted on <https://ahead.org.pt/>

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning [CASEL] (2020), *CASEL’S SEL framework : What are the core competence areas and where they promoted ?*, consulted on <https://t.ly/UuaRU>

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning [CASEL]. (2015). *Social and emotional learning core competencies*, consulted on <http://casel.org>

Défenseur des droits (2019), *Rapport - Dématérialisation et inégalités d'accès aux services publics*, consulted on <https://tinyurl.com/25nh4dt9>

New-Zealand’s Ministry of Education, *Teaching personal and social responsibility*, consulted on <https://t.ly/l5tjw>

SIPES (2018), *HBSC - Health Behaviour in School-aged Children*, consulted on <https://tinyurl.com/4ra376ca>

Project Number : 2021-2-FR02-KA220-YOU-000049256

This project has been funded with support from the European Commission under the Erasmus + Programme. This publication reflects the views only of the author and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project coordinator: Afeji - Hauts de France

Afeji

199, Rue Colbert

59000 Lille

France

www.afeji.org

Project manager : Océane EL SIBAI

oelsibai@afeji.org

Co-funded by
the European Union

